

Revista d'ensenyament de les Illes

PISSARRA

NÚM. 106 DESEMBRE 2001-GENER 2002

Sindicat de treballadors i treballadores de l'Ensenyament - Intersindical de les Illes Balears STEH

L'Educació en un món globalitzat

EDUCACIÓ, GLOBALITZACIÓ I DEMOCRÀCIA

SEMINARI INTERNACIONAL

Palma de Mallorca. 14, 15, 16 i 17 de gener de 2002

Disseny: Clara Catalan.

Centre Cultural "SA NOSTRA" al carrer Concepció, 12.

ORGANITZA

STEI-i

COL·LABORA

"SA NOSTRA"
Obra Social
i Cultural

PISSARRA

Revista periòdica
d'informació de
l'ensenyament
de les Illes Balears.

EDITA:

STEI-i

Sindicat de treballadores i
treballadors de l'Ensenyament -
Intersindical de les Illes Balears.

Carrer Jaume Ferran, 56
07004 Palma
Telf. 971 90 16 00
Fax. 971 90 35 35
Pàg. WEB: www.stei-i.org
E-Mail: mallorca@stei-i.org
menorca@stei-i.org
eivissa@stei-i.org

CONSELL DE DIRECCIÓ**I REDACCIÓ:**

Biel Caldentey
Pere Polo
Neus Santaner
Sebastià Serra
Margalida Sarris
Joan Josep Cardona

COORDINACIÓ:

Pereta Daniel

HAN COL·LABORAT:

Nico Hirtt, Neus Santaner, Pere Polo,
Albert Sansano, Miquel Soler,

PORTADA:

Composició fotogràfica a partir del
cartell del Fòrum Mundial d'Educació

MAQUETACIÓ I COMPOSICIÓ:

Jaume Oliver

IMPRESSIÓ:

Escola de Formació en
Mitjans Didàctics.
C/ Marià Canals, 13
07005 Palma
telf. 971 91 00 60

PUBLICITAT:

Jaume Ferran, 56
07004 Palma
Telf: 971 90 16 00

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió de les seves
autores i els seus autors.

Dip. Legal: PM 533/79
ISSN: 1133-052X

fòrum mundial

fòrum mundial d'educació

Revista

PISSARRA 106

de educação

ÍNDEX**5 Editorial****6 ELS EIXOS DE LA MERCANTILITZACIÓ ESCOLAR.**

Nico Hirtt

FÒRUM MUNDIAL DE L'EDUCACIÓ

per Albert Sansano, Neus Santaner i Pere Polo.

14 CRÒNICA.**18 UNA ALTRA EDUCACIÓ ÉS POSSIBLE.****20 ENTREVISTES amb LESLIE CAMPANER DE TOLEDO, FERNANDO RODAL, MARTA MAFFEI, JOCELYN BERTHELOT i MIQUEL SOLER.****37 L'EDUCACIÓ COM A DRET: AJUST ESTRUCTURAL I BALANÇ EDUCATIU.****40 CARTA DE PORTO ALEGRE PER L'EDUCACIÓ PÚBLICA PER A TOTHOM.****44 ANNEX I: L'EDUCACIÓ BRASILERA ATACADA. Denúncia a la Comunitat Internacional.****48 ANNEX II: FÒRUM CONTINENTAL SOBRE EDUCACIÓ. Declaració final de la Segona Cimera dels Pobles d'Amèrica****54 FÒRUM CIUTADÀ DE PALMA. Participació Ciutadana****61 Llibres i material didàctic**

Desembre 2001

Novetats

LLENGUATGE I LOGOPÈDIA

**MONFORT, M.
JUÁREZ, A.**
Pragma. Un soporte para la comunicación referencial.
(inclou joc de targetes en color)
2001, 19 pàg., 13,01 eur.

**JUÁREZ, A.
MONFORT, M.**
Algo que decir. Hacia la adquisición del lenguaje: manual de orientación para los padres de niños con sordera, de 0 a 5 años.
2001, 199 pàg., 15, 34 eur.

**MONFORT, M.
MONFORT, I.**
En la mente. Un soporte gráfico para el entrenamiento de las habilidades pragmáticas en niños.
2001, 179 p., 14,02 eur.

LITERATURA INFANTIL

GARRALÓN, A.
Historia portàtil de la literatura infantil.
2001, 158pàg., 7,51 eur.

DURAN, T.
Quinzemons.
Contes interculturals per ser contats de viva veu, per a petits i grans, per a casa i per a l'escola.
2001, 98 pàg., 7,81 eur.

DIDÀCTICA DE LA LLENGUA I DE LA LITERATURA

BOU, G.
Iniciación a la poesía.
2001, 121 pàg., 7,5 eur.

PSICOLOGIA EDUCATIVA

**RODRÍGUEZ, R.I.
LUCA DE TENA, C.**
Programa de disciplina en la ESO. ¿Cómo puedo mejorar la gestión y el control de mi aula?
2001, 140 pàg., 10,9 eur.

**RODRÍGUEZ, R.I.
LUCA DE TENA, C.**
Programa de motivación en la ESO. ¿Cómo puedo mejorar la motivación de mis alumnos?
2001, 181 pàg., 10,9 eur.

**LUCA DE TENA, C.
RODRÍGUEZ, R.I.
SUREDA, I.**
Programa de habilidades sociales en la ESO. ¿Cómo puedo favorecer las habilidades sociales de mis alumnos?
2001, 149 pàg., 10,9 eur.

VALORS I DIVERSITAT

**CID, X.M.
(i altres)**
Valores transversals en la pràctica educativa.
2001, 255 pàg., 14,42 eur.

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E (Geranis Centre) 07002 Palma de Mallorca

Tel. 971 71 33 50 Fax 971 21 36 41 Email: embat@atlas-iap.es

EDITORIAL

Discutir d'educació en aquest món violentat pel terrorisme, tant privat com estatal, significa col·locar en el centre del debat el desenvolupament d'una cultura de la pau fonamentada en la justícia social, la solidaritat i el respecte a l'autodeterminació del pobles.

El terrorisme no solament ens commou quan les víctimes formen part de la ciutadania d'un país poderós. Ens indignem, igualment, quan afecta el poble africà, àrab o asiàtic, i quan afecta també les anònimes multituds víctimes de la geopolítica de les grans potències.

Davant de la globalització de la informació, de la selecció i manipulació de notícies que patim a nivell mundial, les que ens han arribat del Fòrum Mundial de l'Educació han passat desapercebudes o han estat quasi inexistents. Però ha estat un esdeveniment molt important per a les persones a qui preocupa l'educació, a qui preocupa l'avanç privatitzador de moltes polítiques neoliberals, i que intenten transformar el dret a l'educació en un servei educatiu. Ha estat molt positiu poder assistir en aquest Fòrum.

La Confederació d'STEs i l'STEI-i han estat els únics sindicats de l'estat espanyol a ser-hi presents, i dels pocs europeus.

El Fòrum Mundial d'Educação, celebrat a Porto Alegre, la capital de l'estat brasi-

ler de Rio Grande do Sul, ha estat entre els dies 24 i 27 d'octubre un espai plural de reflexió que ha reunit més de 17.000 persones: educadores, professores dels diferents nivells, teòriques, investigadores, pedagogues, estudiants, sindicalistes, representants d'organitzacions tant governamentals com no, que han estat analitzant i debatent sobre l'educació en un món globalitzat, amb l'objectiu de construir una societat més justa, solidària i democràtica.

El debat s'ha dut a terme i s'ha centrat en les diferents concepcions pedagògiques que existeixen actualment, però s'han prioritzat les experiències i les pràctiques educatives que col·loquen l'educació com un dret essencial per dur a terme un projecte innovador per a la humanitat. L'eix central del fòrum ha estat l'exercici de diàleg i d'impuls a favor de polítiques mundials en defensa de l'ensenyament públic com a forma de resistir front a la intolerància neoliberal.

Des de les pàgines de la REVISTA PISARRA intentam apropar-vos a uns dels actes que més persones ha reunit a nivell mundial preocupades pel tema educatiu i, al mateix temps, cobrir un espai oblidat i obviat pel primer món, però, malgrat tot, com diu el lema del Fòrum: "UNA ALTRA EDUCACIÓ ÉS POSSIBLE"!!!

World Education Forum

Education on the globalized world

ELS EIXOS DE LA MERCANTILITZACIÓ ESCOLAR

Nico Hirtt

Síntesi i traducció Neus Santaner

Als darrers anys del segle XX, les polítiques globalitzadores estan afectant, també, els sistemes educatius, amb l'argumentació que defensen l'adequació de l'escola a les noves exigències de l'economia capitalista. S'està passant de l'era de la massificació escolar a l'era de la mercantilització educativa. Així, el sistema escolar i el seu enorme aparell, s'estan programant per tal de servir més i millor la competència econòmica. Les treballadores i treballadors reben més formació amb l'objectiu de ser educats i estimulats cap al consum, i fins i tot, el mateix sistema educatiu s'aboca a la conquesta dels mercats. La mercantilització de l'ensenyament marca una nova etapa històrica: el pas progressiu de l'Escola des de l'esfera ideològico-política cap a l'esfera econòmica.

Un poc d'història recent.

L'escola primària del segle XIX es va desenvolupar com a lloc de socialització. Davant el creixement organitzatiu del moviment obrer, i el temor de les classes dirigents, s'assignà a l'escola primària una segona missió ideològica: la d'assegurar un mínim de cohesió política a la societat. L'Estat és l'únic que organitza l'ensenyament i l'educació. Front a l'escola primària destinada a les capes socials més baixes, l'ensenyament secundari ho era per a les classes dominants de la societat burgesa d'Europa.

Però a partir del segle XX els avanços tecnològics industrials, el creixement de les administracions públiques i el desenvolupament de les ocupacions comercials demandaren una mà d'obra més qualificada. Així, el sistema educatiu es va obrir a seccions modernes, tècniques o professionals. Es va començar a assignar a l'ensenyament una funció econòmica. L'Escola es va convertir en una "màquina de seleccionar". Els resultats finals dels estudis primaris determinaven quina part de l'alumnat dels "fills del poble" tendrien el privilegi de continuar els estudis de secundària. El discurs meritocràtic de l'ensenyament

s'estava desenvolupant, l'ensenyament com a mètode de promoció social per als més dotats o els de més mèrits.

Després de la Segona Guerra Mundial, s'impulsa el paper econòmic de l'Escola, en un context de fort i perdurable creixement econòmic, d'innovacions tecnològiques pesades i de grans repercussions socials; amplis sectors econòmics que havien ocupat quantitats ingents de mà d'obra manual poc qualificada es transformen en sectors que demanden més qualificació i formació (les pèrdues de llocs de feina en l'agricultura, carbó, etc. són àmpliament compensades en sectors com la siderúrgia, química, electrònica, bancs, administració pública, automòbil...), així s'eleva el nivell d'instrucció de la classe treballadora i de la classe consumidora. Aquesta elevació va ocasionar la massificació a l'ensenyament, sobretot secundari i, en alguns casos del superior. Es va legislar per prolongar l'escolarització. L'Estat disposava dels mitjans necessaris: el creixement permanent i l'estabilitat econòmica feien possible un creixement paral·lel dels ingressos fiscals i de les inversions públiques a llarg termini. La despesa pública en educació

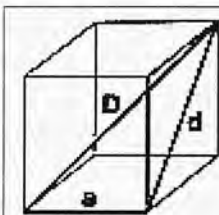

passà d'un 3 per cent del PIB, als anys 50, a un 7 a molts països europeus, als anys 70. L'ensenyament públic es desenvolupà a tot arreu. El discurs patronal de l'educació, en aquesta època, fou un discurs quantitatiu. Hi havia d'haver més joves a l'ensenyament secundari i a la universitat. Els aspectes qualitatius d'adequació entre ensenyament i economia passen a segon pla. Però aquesta massificació impulsa un nou paper al sistema educatiu, que passarà a ser l'instru-

o menys de deu a vuit, actualment i fa trenta anys.

Un nou context econòmic.

Les condicions que havien ocasionat la massificació a l'ensenyament secundari, i en menor grau a l'universitari, seran trastocades per les crisi econòmiques que esclaten a finals dels anys 70, s'incentiven en els 80 i perduren en l'actualitat. Les característiques d'aquest entorn les podem sintetitzar:

Les dades de l'Institut Nacional d'Estadística de França són prou evidents,... La probabilitat que un alumne de classe mitjana alta obtengui un diploma superior comparada a la d'un alumne de classe obrera és més o menys de deu a vuit, actualment i fa trenta anys.

ment de l'estratificació social. Des del moment que tot l'alumnat accedeix a l'ensenyament secundari, la selecció social ja no es fa en acabar l'ensenyament primari, sinó dintre de la pròpia secundària. Aquesta massificació es torna massificació del fracàs escolar i del número de l'alumnat repetidor, i així apareix una nova forma de selecció jerarquitzant, i el que és més nefast, per "miracle pedagògic", és que aquesta selecció segueix sent una selecció social. Tot l'alumnat entra a l'ensenyament secundari dins els itineraris comuns, però igual que abans, són els fills i les filles de les classes més afavorides les que obtindran els millors resultats acadèmics, els que estudiaran les carreres superiors més prestigioses i valorades. *L'Escola es converteix, segons l'expressió de P. Bourdieu en una màquina reproductora de les desigualtats de classes.* Cal insistir, cal parlar de massificació i no de democratització de l'ensenyament, encara que el discurs oficial confongui els dos conceptes. Si l'escola s'ha obert per a totes les nines i els nins, no per això, han disminuït les desigualtats socials. Les dades de l'Institut Nacional d'Estadística de França són prou evidents, han demostrat que la mobilitat social no ha canviat gaire. La probabilitat que una alumna o un alumne de classe mitjana alta obtengui un diploma superior comparada a la d'un alumne de classe obrera és més

a) en una acceleració constant del ritme dels canvis tècnics. Les indústries i els serveis s'apoderen d'aquestes innovacions per obtenir major productivitat o per conquerir nous mercats. La fugida cap endavant en la mundialització i globalització capitalistes, afavorides pel desenvolupament de les tecnologies de la comunicació, no fan més que aguditzar, encara més, la

Informàtica Ciutat

Servei tècnic
Venda d'ordinadors
Servei a domicili

EL MILLOR EN
HARDWARE & SOFTWARE

TEL: 971-28 98 98
FAX: 971-45 16 94

C./ De la Balanguera, 10 - baixos
07011 - Palma de Mallorca

lluita entre empreses, sectors i continents.

b) *La segona característica essencial de la "nova economia" és la precarietat laboral.* Les ocupacions no solament són inestables sinó que la seva naturalesa també canvia. Es dona un creixement explosiu d'ocupacions amb baix nivell de qualificació. Es redueixen les ocupacions amb salaris mitjans, mentre creixen sobretot els extrems salarials.

c) L'Estat abandona el seu compromís amb els serveis públics. Els poders econòmics pressionen els governs per tal que disminueixin la pressió fiscal.

La inestabilitat i la imprevisió de les evolucions econòmiques, la dualització de les qualificacions requerides en el mercat laboral, la crisi dels finançaments públics... aquests són els factors que determinen, a partir dels anys 80-90, una revisió fonamental de les polítiques educatives.

Les escoles europees al servei dels mercats.

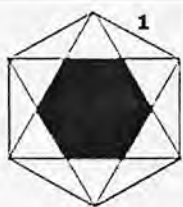
Si durant els trenta darrers anys els sectors econòmics havien concentrat la seva atenció en el desenvolupament quantitatiu de l'ensenyament, des del 1995, en els països més desenvolupats d'Europa s'està detectant una davallada en el número d'alumnes universitaris, el que permet que aquests sectors econòmics exigeixin ara més qualitat a l'ensenyament.

Al 1989 l'ERT (European Round Table), el grup de pressió patronal, publica el seu primer informe sobre l'ensenyament, i proclamen que *"l'educació i la formació són estratègies vitals per a l'èxit de l'empresa..."* s'exigeix per part de les empreses europees una renovació accelerada dels sistemes d'ensenyament i dels seus programes... es lamenta que *"la indústria tengui sola-*

aquestes demandes en els seus llibres blancs.

A començament de l'any en curs, la Direcció General per a l'Educació i la Formació de la Comissió Europea publicava un document que sintetitzava les opinions dels estats membres quant als "objectius concrets futurs dels sistemes d'educació", destacant-ne com el principal objectiu estratègic el que l'ensenyament es converteixi en l'economia del coneixement més competitiva i dinàmica del món, capaç d'un creixement econòmic que perduri. La Comissió europea impulsa cada cop més la unificació de les polítiques educatives al servei de l'economia, exposa que *"és cert que hem de preservar les diferències d'estructura i de sistemes que reflecteixen les identitats dels països i regions d'Europa, però també hem d'admetre que els nostres principals objectius, i els resultats que desitgem, són similars i cap Estat membre no té la possibilitat d'aconseguir tot això en solitari. La nostra societat, com les nostres economies, són, avui dia, massa interdependents perquè aquesta opció sigui realista"*.

Com adaptar l'escola a les necessitats de l'economia? La paraula clau de la nova adequació Escola-empresa és la "flexibilitat". La classe treballadora es veu obligada a adaptar-se a un entorn productiu que canvia sense aturar-se, és l'aprenentatge al llarg de tota la vida, és el binomi d'ocupació i productivitat. El projecte no té cap ambició humanista. No es tracta de fer aprendre a totes les persones i durant tota la seva vida els tresors de la ciència, de les tècniques, de la història, de l'economia, de la filosofia, de les arts, de la literatura... Això implica essencialment tres coses: **adaptació, responsabilitat i desregularització.**

La paraula clau de la nova adequació Escola-empresa és la "flexibilitat". La classe treballadora es veu obligada a adaptar-se a un entorn productiu que canvia sense aturar-se, és l'aprenentatge al llarg de tota la vida, és el binomi d'ocupació i productivitat.

ment influència sobre els programes ensenyats", que el professorat *"tengui una comprensió insuficient de l'entorn econòmic dels negocis i de la noció del benefici",* i que *"no compreguin les necessitats de la indústria"*.

Altres informes aniran apareixent al llarg dels anys 90, on es recolliran les recomanacions patronals quant a la manera d'adaptar globalment els sistemes d'educació i de formació permanents als reptes econòmics i socials. L'OCDE recollirà

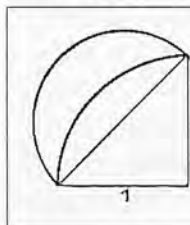
Per tal d'afavorir l'adaptació es proposa: revisar els programes i els mètodes de l'ensenyament bàsic, amb la finalitat de desenvolupar-hi les capacitats de la classe treballadora per fer front a les situacions professionals extremadament variables. L'Escola ja no és el lloc de transmissió de coneixements i el saber s'ha convertit en un producte caduc. Ara, s'ataca des de tots els àmbits l'amuntegament de coneixements generals i, és el context econòmic el que desvia els

continguts i la recerca de l'ocupació. L'ambició d'instrumentalitzar l'ensenyament en benefici de la competència econòmica és manifesta.

D'altra banda, la patronal reclama la iniciació a les tecnologies i a la comunicació (TIC). El document de síntesi de la Comissió europea sobre els objectius de l'ensenyament recull: *"tots els estats membres pensen que cal revisar les competències de base que haurien de tenir tot l'alumnat en acabar l'escola o la formació inicial, i aquestes haurien d'incloure plenament les*

tura allà on comencen els interessos dels grups financers i industrials. Aquests interessos són actualment omnipresents. La pretesa democràcia ja no és més que una construcció ideològica destinada a emascarar la dictadura dels mercats. Aquesta ideologia està profundament arrelada entre les classes mitjanes intel·lectuals. Si la "mercantilització" de l'Escola no ha finiquitat el seu paper ideològic de l'Estat, cal reconèixer que es troba situada en un segon plànol o fins i tot ha estat substituïda per altres instruments: premsa,

Aquesta flexibilitat que s'exigeix no es limita just al pla estrictament professional. Es tracta d'acceptar els nous mètodes de treball: producció flexible, treball nocturn, horaris variables, etc... És a dir, inculcar a la treballadora o al treballador la idea que el seu propi interès s'identifica amb el del seu patró.

tecnologies de la informació i la comunicació". Hem destacat la importància que té l'Escola com a lloc de formació de la mà d'obra. Però, no per aquest motiu ha desaparegut l'educació, malgrat que estam detectant un desplaçament de l'esfera ideològica a l'esfera econòmica. L'escola segueix sent un lloc on es transmet el dogma fundador de la cohesió social i política de les societats occidentals: els nostres estats són legítims ja que són democràtics. Això suposa oblidar, bastant ràpid, que el poder de l'electorat s'a-

publicitat, ràdio, cine i sobretot televisió. L'entrada de les marques a les escoles, és un altre signe d'aquesta tendència d'utilitzar l'ensenyament per donar suport als mercats. Els centres escolars es veuen inundats per les generoses ofertes de patrocinadors i de material didàctic gratuït. A França, L'Institut de l'Enfant ha calculat que el consum de les famílies és influenciat en un 40 per cent pels infants. El periòdic patronal francès "Echos" recollia "l'àmbit escolar i sobretot, la garantia del professorat, constitueix

Plaça Banc de S'Oli nº 6, bxs
07002 Palma

Telèfon/Fax: 971 72 89 03

web: <http://personal4.iddeo.es/centreestudis>
e-mail: centreestudis@retemail.com

- CURS D'INICIACIÓ A L'ESPLAI
- CURSOS DE MONITORS I DIRECTORS DE TEMPS LLIURE
- SEMINARIS DE RECICLATGE
- CURSOS D'ESPECIALITZACIÓ
- ESPAI JOVE D'EXPOSICIONS
- GESTIÓ I ORGANITZACIÓ DE CAMPAMENTS, COLÒNIES,...

per a una marca, un factor de credibilitat inestimable". Fins i tot a l'any 1998, la Comissió europea difonia un informe sobre el marketing a les escoles on es recomanava mantenir la pressió sobre les empreses per tal que continuassin fent material de qualitat i en aquestes pràctiques comercials s'hi aplicassin les noves tecnologies i mitjans de comunicació.

La desregularització.

Una vegada coneguts els objectius educatius, la pregunta que es formula és "com organitzar l'ensenyament per tal que es puguin assolir?"

La resposta serà sempre "Flexibilitat".

No solament la classe treballadora ha de ser flexible, adaptable i competitiva, sinó que el propi sistema ha d'adaptar-se en aquestes característiques.

Ja al 1989 l'ERT criticava que l'administració de l'escola estàs dominada per exigències burocràtiques que frenen l'adaptació

de l'ensenyament als canvis indispensables i demandats pel ràpid desenvolupament de les tecnologies modernes i les reestructuracions industrials terciàries. L'informe de la Comissió europea sobre els objectius concrets dels sistemes d'ensenyament recomana *"estrènyer llaços amb l'entorn local, amb les empreses i els empresaris i, més concretament, per tal de millorar la comprensió de les seves necessitats i d'aquesta forma ampliar l'ocupació de l'alumnat"*. El Llibre blanc de la Comissió indicava que *"els sistemes més descentralitzats són també els més flexibles, els que s'adapten millor i els que permeten noves formes de parteneriat"*. Aquest per-

qualificació i del diploma, que aboca a negociacions col·lectives que garanteixen els salaris, les condicions de treball

la protecció social. Per tal de destruir aquest sistema rígid, els mitjans econòmics defensen la necessitat d'introduir certificacions modulars. Aquestes tenen un **d o b l e** avantatge, el de permetre el reclutament més bla-

(que pressiona més fortament sobre els drets socials) i incita les i els aspirants a uns currículums eficaços en termes d'ocupació.

L'escola autònoma, precursora de l'escola de mercat.

Des de la creació del grup de treball Education, al 1989, l'ERT no ha deixat de fomentar sistemes de formació menys institucionals i més informals. El lobby patronal europeu ha estat escoltat. Els sistemes d'ensenyament de tots els països europeus van cap a una major autonomia i més competència. Les reformes han fet un gran pas cap a la descentralització. Les decisions de

Si sumam disminució del finançament públic, demanda de formació al llarg de tota la vida i desreglamentació administrativa i financera dels centres d'ensenyament, seccions senceres de l'educació i serveis annexes van caient en la EDUCATION BUSSINES.

met, de manera explícita, la introducció dins l'escola de l'esperit de l'empresa. Cal destacar que aquesta flexibilitat que s'exigeix a la classe treballadora no es limita just al pla estrictament professional. Es tracta d'acceptar els nous mètodes de treball: producció flexible, treball nocturn, horaris variables, etc.. És a dir, inculcar a la treballadora o al treballador la idea que el seu propi interès s'identifica amb el del seu patró. La patronal vol flexibilitzar el mercat de treball. Aquest està fortament regulat pel sistema de la

l'Estat central són desplaçades cap a les autoritats regionals, locals, municipals i d'aquestes cap als centres d'ensenyament.

Actualment l'OCDE diu: *"s'admet que l'aprenentatge es dugui a terme dins múltiples contextos, formals i informals... que la globalització econòmica, política i cultural, faci obsoleta la institució implantada localment i ancorada en una cultura determinada que es diu l'Escola i la persona ensenyant... que ha arribat el moment de l'educació fóra de l'Escola i l'alliberació del*

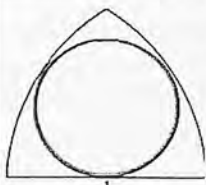

*procés educatiu conduirà a un control per part del proveïdors d'educació més innovadors que les estructures tradicionals". Evidentment del que es tracta és de l'ensenyament privat mercantil, del que els anglosaxons anomenen *for profit*. L'OCDE segueix dient: "les múltiples evolucions, necessàries per les transformacions econòmiques i tecnològiques, ja no permeten als sistemes escolars ni als poders públics que puguin assumir tots sols la preparació i la for-*

ducació i serveis annexos van caient en l'EDUCATION BUSSINES.

Un catalitzador anomenat Internet.

Un dels més potents catalitzadors de la transformació de l'ensenyament en un gran mercat mundial és el desenvolupament de les tecnologies de comunicació a distància, i en particular d'Internet. En veure's amenaçades les universitats tradicionals decideixen entrar dins les ofer-

L'adequació de l'ensenyament a les noves expectatives de les potències industrials i financeres té dues conseqüències dramàtiques: la instrumentalització de l'Escola al servei de la competència econòmica i l'augment de les desigualtats socials en l'accés a la cultura.

mació continua de la mà d'obra, cal trobar un repartiment de responsabilitats, dependent de les particularitats de cada país, que garanteixi qualitat i flexibilitat dels ensenyaments i les formacions".

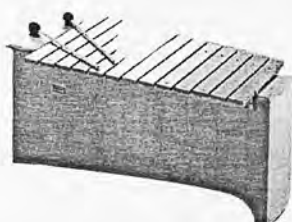
EDUCATIONS BUSSINES

La despesa mundial en educació representa, més o menys, la suma de dos bilions de dòlars. Privatitzar el conjunt d'aquests dos bilions a curt termini és quasi impensable. No obstant, si sumam disminució del finançament públic, demanda de formació al llarg de tota la vida i desreglamentació administrativa i financera dels centres d'ensenyament, seccions senceres de l'e-

tes del tele-ensenyament. Amb aquest sistema educatiu ens podríem alegrar de veure com la ciència i la cultura es tornen més accessibles per un número més elevat de persones. Però seria oblidar-nos que aquests coneixements no seran gratuïts i, que el seu accés estarà reservat als qui ho puguin pagar. És l'estandarització comercial, i per tant, l'empobriment del saber, el que ens espera al final del camí. Per força, una tecnologia potencialment emancipadora es veu conduïda al contrari, a l'empobriment intel·lectual i cultural dramàtic. Bona part del professorat no creu en la generalització de l'ensenyament a distància, no pot ser automatitzada la feina que ells i elles fan. Pot ser que tinguin raó, però, com

Pedagogia
Musical

PARTITURES,
VENT I CORDA

MUSICASA
CONSERVATORI

Sol·liciti'ns
el catàleg

Nou Centre:

C/ Sant Francesc de Sales, 16
(Rotonda Conservatori) PALMA
Tel. 971 72 28 26
www.musicasa.com

defensa D. Noble, la clau no és l'educació, són els doblers. Altres sectors de l'ensenyament a distància que estan guanyant terreny a moltes parts del món (EEUU i Austràlia) són el de les tutories i ajudes a la preparació d'exàmens. Moltes famílies, davant el declivi qualitatiu i l'augment de la violència escolar a les escoles públiques americanes, un nombre creixent de famílies americanes esperen trobar en l'ensenyament a distància per Internet, una solució de recanvi de bona qualitat i no gaire costosa.

Mundialització.

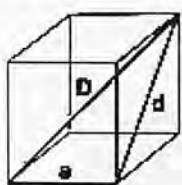
Malgrat el que pensen alguns, el vertader interès d'Internet pel que fa al desenvolupament de l'ensenyament mercantil no està en la seva característica de multimedia, sinó en la seva capacitat de difusió immediata associada a un cost quasi inexistent. A Internet, una vegada posat el "tema", el seu contingut pot ser venut i revenut a escala mundial amb una mínima despesa. Internet permet rendibilitzar inversions importants en la concepció científica, pedagògica i multimedia de productes educatius. Però això implica que perquè sigui rentable, el mercat ha de ser mundial. Dos organismes internacionals treballen activament per alliberar el mercat mundial dels serveis educatius: l'Organització Mundial del Comerç i el Banc Mundial. Abans de la cimera de Seattle, l'OMC havia constituït un grup de treball per aconseguir una major lliberalització en l'educació. L'informe recollia de forma positiva la desregularització de l'ensenyament superior a Europa, de la rebaixa del finançament públic per apropar-se als mercats i als finançaments alternatius a l'ensenyament. El fra-

bàsica". Per als altres nivells d'ensenyament cal recórrer al sector privat.

CONCLUSIONS.

L'adequació de l'ensenyament a les noves expectatives de les potències industrials i financeres té dues conseqüències dramàtiques: la instrumentalització de l'Escola al servei de la competència econòmica i l'augment de les desigualtats socials a l'accés a la cultura. L'Escola s'havia massificat, s'havia permès que les filles i els fills de la classe treballadora poguessin accedir, parcialment, a la riquesa dels sabers reservats fins en aquell moment a les filles i fills de la burgesia. Ara que la massificació arriba al seu fi, s'encomana a l'ensenyament que situï la instrucció del poble dins els límits que mai no hauria d'haver passat: aprendre a produir, a consumir i de forma complementària a respectar les institucions existents. L'evolució actuals dels sistemes d'ensenyament es realitza en detriment de l'accés *als coneixements i al que s'ha de fer* que permetin comprendre el món, que permetin també intervenir-hi. D'aquesta manera, precisament, és als més explotats a qui es priva de les armes intel·lectuals que necessitarien per la seva emancipació col·lectiva.

Aquesta escola de la producció serà, encara molt més, una instància de reproducció social. En nom de la lluita contra el fracàs escolar es selecciona i es rebaixa el nivell d'exigències per a uns al mateix temps que s'incita els altres a cercar en els proveïdors d'educació més innovadors els coneixements que seran l'avantguarda de la competència mundial: la desregularització dels programes i de les estructures, l'explosió de formes

Ara que la massificació arriba a la seva fi, s'encomana a l'ensenyament que situï la instrucció del poble dins els límits que mai no hauria d'haver passat: aprendre a produir, a consumir i, de forma complementària, a respectar les institucions existents

càs de la cimera de Seattle s'ha repetit a Gènova. Per la seva banda, el Banc Mundial, actualment, intenta als països del Tercer Món, obrir l'ensenyament superior i el cicle superior de l'ensenyament secundari al sector privat. L'argumentació del BM és simple: la prioritat, en els països en desenvolupament, a l'alfabetització. El BM rebutja tota forma de condonació del deute del Tercer Món i molt menys vol incidir en la línia del comerç més just. No hi ha més solució, diu, que: "reorientar la despesa pública de l'educació

diverses de l'ensenyament privat, tot això serà el terreny adobat on les desigualtats de classe transformaran, amb major eficàcia que avui dia, en desigualtats d'accés als coneixements.

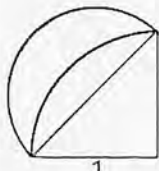
L'ensenyament públic, segons l'OCDE, just haurà d'assegurar l'aprenentatge de l'alumnat que mai constituirà un mercat rentable i la seva exclusió de la societat s'accentuarà a mesura que altres vagin progressant.

És evitable tot això? L'Escola pública i les seves aspiracions democràtiques, l'empobriment del

contingut de l'ensenyament obligatori, les condicions de treball cada cop més penoses, la precarització de l'estatus del professorat, tot això acaba per crear reaccions, resistències, lluites... També el capitalisme s'enfonsa en contradiccions i es cava la seva pròpia fossa. Els pensadors de l'OCDE en són conscients: *"la reforma sovint és necessària, i la més perillosa, és la de les empreses públiques, sigui per reorganitzar-*

còmplices executors. Cal lluitar contra el professorat que deixa fer, contra les famílies que segueixen el discurs patronal i creuen així assegurar el futur dels seus fills i filles, contra l'alumnat massa content amb menors exigències. Cal lluitar contra un mateix o una mateix, ja que ningú es salva de la desmoralització, del replegament corporativista o dels efectes de la intoxicació ideològica ambiental.

Cal unir les persones que participen dels MRPs, que veuen el seu treball innovador pervertit en nom d'una racionalitat del benefici, amb les persones sindicalistes de l'ensenyament, que temen que la desregularització conduirà a l'abandonament de l'escola pública

les o per privatitzar-les. Aquesta reforma és molt difícil perquè les persones assalariades d'aquest sector estan sovint ben organitzats i controlen àmbits estratègics. Quant més desenvolupat té un país el sector públic, més difícil serà dur a terme aquesta reforma".

El futur de l'ensenyament està encara per ser escrit.

Les formes i llocs de la resistència són molts. Cal lluitar contra les multinacionals i les organitzacions internacionals que impulsen l'evolució mercantil de l'escola, contra els governs que assegurin les condicions per a desenvolupar aquesta mercantilització, contra els poders organitzadors, inspeccions, direccions, molt sovint

Cal unir les persones que participen dels MRPs, que veuen el seu treball innovador pervertit en nom d'una racionalitat del benefici, amb les persones sindicalistes de l'ensenyament, que temen que la desregularització conduirà a l'abandonament de l'escola pública. Això implicarà que unes persones abandonaran un cert dogmatisme pedagògic, que altres veuran el que va ser "l'escola republicana". Que unes i altres acceptin que, si l'escola pública no pot ser salvada sense ser renovada, tampoc pot ser renovada sense que es doni al professorat i a l'alumnat el temps i les condicions necessàries.

Activitats i itineraris d'interès cultural i patrimonial:

Conèixer la Part Forana
Excursions a peu
Itineraris per Palma
Nit de llegendes de Palma ...

SEGALL

PROMOCIÓ CULTURAL

Coordinació: Gaspar Valero i Martí
C/ Arxiduc Lluís Salvador, 25-1r.
07004 Palma
Tel. 971-477074 / 639-715218

fórum mundial

fòrum mundial d'educació

de educação

CRÒNICA

Albert Sansano i Neus Santaner
Representants dels STEs al Fòrum

El Fòrum Mundial de l'Educació va néixer a causa de la denúncia portada a terme en el Fòrum Social Mundial, realitzat al gener del 2001, del pensament únic neoliberal, com a conjunt d'organitzacions que defensen que un altre món és possible i, en conseqüència, una altra educació és possible. A l'haver-hi tantes organitzacions interessades en el tema de l'educació es va proposar un fòrum d'educació per presentar les propostes al Fòrum Social de febrer del 2002 des del punt de vista educatiu per recolzar la globalització de la solidaritat i l'esperança.

El Fòrum estava centrat en el tema "L'educació en un món globalitzat", amb quatre eixos temàtics:

1. L'Educació com a Dret.
2. Educació, Tecnologia i Treball.
3. Educació i Cultures.
4. Educació, Transformació i Utopies.

Desenvolupament del Fòrum

Mereix ser mencionat l'acte d'obertura del Fòrum a la pista del Gigantinho on més de 15.000 persones ocupaven les grades, a part de les convidades que estàvem assegudes a la pista. L'acte es va iniciar amb uns acròbates que volaven (molt a l'estil Fura dels Baus), com l'educació intenta fer-nos "volar" cridant: *Sou professors, sou educadors, sou aquí contra qualsevol discriminació, sou al Fòrum Mundial d'Educació!*

Va seguir l'orquestra simfònica de Porto Alegre, balls, discursos...

La conferència del professor Steve Store "Educació com a dret" va iniciar de manera més seriosa el Fòrum. Va centrar la seva inter-

venció en el paper estratègic de l'ensenyança pública, en la construcció de la igualtat i la justícia social (molt semblant a l'article de Nico Hirtt sobre els quatre eixos de la política educativa actual).

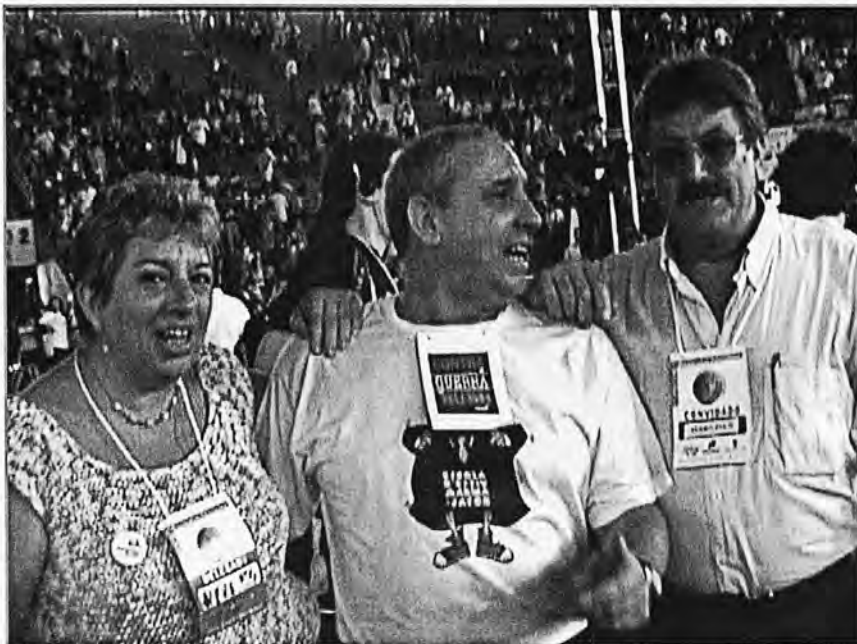
La programació diària de les activitats es va desenvolupar de les 9 a les 12 hores i, de les 14 en endavant.

El dia s'iniciava amb una conferència, sense debat, i

Presentació de la Carta del Fòrum

Neus Santaner, Albert Sansano (delegats dels STEs al fòrum) i Pere Polo (convidat)

continuava amb els debats temàtics. Al capvespre hi havia debats especials.

Les conferències varen ser: "Educació, treball i tecnologia" (en la perspectiva d'una societat sense exclosos) d'Ignacio Ramonet; "Educació i cultures" (la construcció de la solidaritat, la identitat com a dret al respecte de les diferències) de Bernard Charlot i finalment "Educació, transformació i utopies" (la construcció d'un altre món és possible) de Rosa M Torres.

Els debats s'iniciaven amb l'exposició de tres o més persones del tema a tractar i, a continuació començava el diàleg entre les persones assistents. Cal destacar els referits a: "Ajust estructural i balanç de l'apartheid educatiu planetari" (en què va intervenir Pere Polo parlant sobre l'educació com a via d'integració i pluralitat cultural a comunitats receptores d'emigrants); "Educació, realitat escolar i polítiques de segregació" en què va intervenir com a moderador Jaume Carbonell (*Cuadernos de Pedagogía*); a "L'escola com a espai públic: diferents contextos,

exigències humanes i currículum" hi va intervenir el pedagog José Gimeno Sacristán; a "Educació, sostenibilitat i emancipació humana" hi va participar com a ponent el pedagog Miguel Soler Roca. Entre els debats especials, destaquem: "Organismes internacionals, tractats de lliure comerç i reformes educatives: l'educació en una política d'integració sobirana"; "Moviments de resistència i alternatives a les polítiques neoliberals" en què varen intervenir, entre altres, J. Carbonell i J. G. Sacristán.

Va haver-hi més de 700 relats temàtics, tallers agrupats per

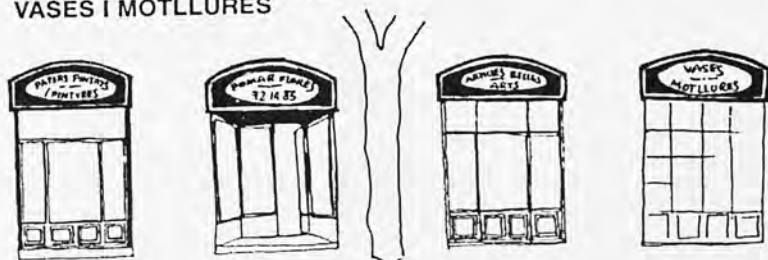
temes diversos: ensenyança de llengües, medi ambient, educació de joves i adults, FP, política de gestió educativa...

Els actes es varen celebrar a 22 llocs repartits per la ciutat de Porto Alegre.

Tant les conferències com els eixos temàtics i els debats especials varen tenir com a denominador comú l'exposició i la denúncia de les polítiques neoliberals que agreugen les diferències entre continents. L'exigència de democratització dels sistemes educatius com a camí per aconseguir els canvis que la majoria de pobles reclamen; la defensa de l'educació com a dret social universal, que inclou tant la formació bàsica com la professional o la tècnica; el dret a l'educació, que ha de ser garantit i finançat per l'estat; la lluita constant contra la mercantilització de l'ensenyança; la defensa de l'ensenyança pública, gratuïta i de qualitat, que sigui plenament accessible en tots els àmbits i durant tota la vida... varen ser els pilars ideològics que varen sustentar els debats.

Casa Pomar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES
ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77

07002

Palma de Mallorca

Telèfon 971 72 14 83

Fax 971 71 93 12

El Fòrum de Porto Alegre com a fòrum de denúncia

L'esdeveniment, com era denominat per la gent d'allà, ha estat un acte de denúncia per part de sindicats, professorat i organitzacions d'esquerra. Que més de 15.000 persones s'hagin congregat per parlar sobre educació és un fet important, mai no s'havia aconseguit reunir tantes persones per a això.

Que excepte SNES-FSU (França), no hi hagi assistit la resta de sindicats europeus que s'autodenominen d'esquerrers, és preocupant. Si bé es va veure clarament que la imatge que es publicitava d'aquest fòrum com de participació no s'ha complert. A pesar que la gent participava en els debats, no hi ha hagut propostes per ser portades a una assemblea general, ni hi ha hagut participació directa en l'elaboració de la Carta, s'ha detectat certa crispació en la clausura. No va haver-hi votació de la carta amb l'excusa que el text proposat és un text obert a aportacions posteriors, a exposar en el Fòrum Social del pròxim febrer.

La Carta del Fòrum, en l'elaboració de la qual no varen participar totes les organitzacions, és una declaració a favor de la pau, d'unes millors condicions de vida per a la Humanitat; es presentarà als governs de tots els països i pobles del món. Es denuncia el desequilibri entre els països del nord i els del sud, entre països rics i països pobres, l'únic camí de solució dels quals és la solidaritat, la llibertat, la igualtat i el respecte a les diferències, l'enfortiment i la millora de les condicions materials i espirituals, entre elles la defensa de l'ensenyança pública, gratuïta i de qualitat que puguí arribar a totes les persones. Es propugna la lluita contra la globalització neoliberal i la recerca, entre totes les organitza-

cions que hem participat en el Fòrum, de noves possibilitats en els àmbits locals, regionals, nacionals i mundials que permetin una distribució més igualitària de la riquesa, la sostenibilitat mediambiental, un ampli accés a tots els béns culturals. La constitució d'un projecte solidari en contraposició al model de globalització neoliberal exigeix la incorporació de les forces progressistes per fer possible un nou món. El Fòrum Mundial d'Educació s'aferma com a realitat i possibilitat en la construcció de xarxes que incorporen persones, organitzacions i moviments socials i culturals, locals, regionals, nacionals i mundials que afirmen que l'educació pública per a tots i totes, com a dret social inalienable, ha de ser garantida i finançada per l'estat, irreductible a la condició de mercaderia i servei, en la perspectiva d'una societat solidària, radicalment democràtica, igualitària i justa.

La presència dels STEs en el Fòrum de Porto Alegre

Des de la nostra òptica, crec que ha estat molt positiu que la Confederació d'STEs hagi estat present en el Fòrum Mundial de l'Educació, no sols pel fet que ha estat l'única organització sindical de l'estat espanyol que hi ha estat i participat activament, sinó per la quantitat de relacions entre organitzacions i persones que s'han realitzat. Cal destacar que part del camí es va fer amb l'ajuda de Pere Polo, pel que es refereix a sindicats com la CETERA argentina, la CUT brasilera, CEA (Confederació d'Educadors Americans) i el Consell Llatinoamericà de Ciències Socials (CLACSO), hem compartit moltes hores de debat. Així mateix és de destacar la invitació que rebérem, del Sindicat Nacional dels Treballadors de

l'Educació de Mèxic, per participar en un sopar de treball al costat de les anteriors organitzacions i que tenia com a objectius aportar-los idees sobre el desenvolupament del seu model sindical.

Els representants dels STEs en el Fòrum hem estat considerats com uns "convidats", i hem participat en els debats al costat dels sindicats anteriors que es varen dur a terme per intentar arribar a punts comuns de la Carta, i en la programació d'un Seminari d'Educació a incloure en el pròxim Fòrum Social del mes de febrer del 2002. Aquest seminari, que té com a objectiu analitzar la situació,

Vista parcial de l'aforament a l'estadi Courtinho de Porto Alegre

Lliurament de les publicacions dels STEs i de l'STEI-i per a la biblioteca del Fòrum

les causes i perspectives de l'educació en el món, se celebrarà durant dos dies, i només s'hi podrà assistir com a representant d'organitzacions sindicals i socials (en principi un màxim de tres). Aquesta mesura es proposa com a sistema que permeti -a diferència del FME- avançar més en documents de treball i evitar les declaracions generals a què es veuen obligats Fòrums amb gran assistència de persones i en què, com en el cas d'aquest últim Fòrum,

o són majoritàriament d'un país/regió o s'hi acudeixen a títol personal. S'organitzarà entorn de tres sessions de treball. Dues a partir de sengles taules rodones en què hi seran presents cada un dels continents i una tercera sessió per debatre una proposta que un comitè de síntesi haurà elaborat a partir de la declaració de Quebec, les aportacions a la Carta del FME realitzades fins aquesta data i els debats de les dues taules rodones. Pensem que donat els que ho proposen, i els objectius que es plantegen, els STEs haurien d'acudir a aquest seminari.

Els STEs varem participar també a la macro-manifestació de dia 26 "Contra el Neoliberalisme i per la Pau", i la revista "El Clarión" va ser repartida entre la majoria de

representants d'organitzacions llatinoamericanes i lliurada per a la biblioteca del Fòrum, juntament amb altres publicacions de l'STEI-i.

Cal esperar que la famosa participació de Porto Alegre sigui efectiva a nivell intern del Fòrum i que pugui ser instrument actiu per a aconseguir una altra realitat més solidària, on sigui possible resistir a les polítiques neoliberals, en definitiva que un nou món sigui possible!

Ara tenir un piano és més fàcil

Sense necessitat de comprar-lo, decideixi

LLOGUER-OPCIÓ COMPRA AIXÍ DE FÀCIL

Si el seu fill o filla comença a estudiar piano, vostè ha de pensar en la necessitat de tenir un piano a casa seva.

És lògic que la decisió de comprar-lo definitivament la prengui segons els resultats del curs.

No es preocupi: MUSICASA li soluciona aquest problema.

MUSICASA li cedeix un piano, acústic o digital.

NOMÉS PER 8.700.- ptes. mensuals, més quota inicial de 28.990.- ptes. Per exemple:

Si vostè decideix comprar el piano que li varem cedir, fa un any o més, o qualsevol altra marca,

li descomptarem 133.300 ptes.-

YAMAHA

MUSICASA

Pl. Es Fortí, 1
(cantonada Passeig Mallorca)
Palma de Mallorca
Telf. 971 281559

fórum mundial

fòrum mundial d'educació

de educação

UNA ALTRA EDUCACIÓ
ÉS POSSIBLE

Albert Sansano, Neus Santaner, Pere Polo

Una altra educació és possible. Per això cal promoure un projecte social i educatiu diferent basat en la justícia, la igualtat i la participació és a dir, una educació realment democràtica i per tant capaç de formar persones lliures, ciutadanes i ciutadans compromesos....

Reflexions com aquestes omplien els debats i els carrers de Porto Alegre (Brasil) durant la celebració del Fòrum Mundial de l'Educació (FME) celebrat del 24 al 27 d'octubre d'enguany. Davant de l'atac de les polítiques neoliberals contra les institucions educatives i el discurs sobre privatització, competència i rendiment amb què pretenen enganyar els seus portaveus, més de quinze mil educadors, estudiants, sindicalistes i representants de diferents forces socials i populars de tots els continents, compromesos en la defensa d'una educació pública, gratuïta i de qualitat, varen estar reunits alimentats pels somnis d'un món nou que va obrir el Fòrum Social Mundial (FSM).

El FME tenia com a objectiu "avançar a través de la convivència en les diferències", i es va estructurar en torn de 4 eixos temàtics, a partir dels quals, i les seves conferències centrals es varen establir altres dotze debats. L'objectiu d'aquests era la redacció de la primera carta del Fòrum.

El primer eix temàtic, titulat "L'Educació com a Dret", es va portar a terme el dia de la inauguració. Davant de més de 17.000 persones, que prèviament havien assistit als actes de presentació del Fòrum, i les acalorades intervencions del governador de Rio Grande do Sul i de l'alcalde de Porto Alegre en defensa dels serveis públics, la pau i contra la política neoliberal i nord-americana, va ser sorprenent

veure com un estadi es mantenia ple i atent a les 11 de la nit escoltant parlar el president d'ATTAC, Bernard Cassen, sobre "El paper estratègic de l'educació pública en la construcció de la igualtat i la justícia social".

El segon dia es va iniciar amb el debat entorn de l'eix titulat "Educació, Treball i Tecnologia en la perspectiva d'una societat sense exclosos", que va partir de les aportacions d'Ignacio Ramonet (Le Monde Diplomatic), João Pedro Stédile (Brasil), Atílio Borón (Argentina). Després d'aquest acte, totes les delegacions ens vàrem distribuir per la ciutat per assistir als 12 debats simultanis a què anteriorment ens referíem. Com a mostra del seu contingut citem

Actuació de l'alumnat d'un Centre de Secundària de Porto Alegre

Més de 17.000 persones omplien l'estadi Courtininho

entre d'altres els titulats *"La gestió pública del sistema educatiu: macropolítiques, descentralització i autonomia en una societat democràtica"*, *"Les treballadores i els treballadors de l'educació, les seves pràctiques i la seva identitat davant dels desafiaments de la vida contemporània"*, *"L'escola com a espai públic: diferents contextos, exigències humanes i currículum"*, *"Educació, sostenibilitat i emancipació humana"* o *"Educació com a espai de resistència: moviments socials i sindicals"* i en els que participaven representants de moviments sindicals, socials o pedagògics com Jaqueline Moll (Brasil), Fernando Rodal (Uruguai), Marta Maffei (Argentina), Pablo Gentili (Argentina), etc.

A partir de les set de l'horabaixa s'iniciaven cada dia dos debats especials que contribuïrien a completar el debat proposat. Destacaríem entre ells els realitzats entorn d'*"Organismes internacionals, tractats de lliure comerç i reformes educatives"* i *"Moviments de resistència i alternatives a les polítiques neoliberals"*.

El tercer eix, desenvolupat per Bernard Charlot (França), va girar entorn de *"La construcció de la solidaritat, la identitat com a dret i respecte a les diferències"*. B. Charlot va iniciar el debat entorn de les diferències entre el concepte de globalització que enarboren les banderes del neoliberalisme, i el de mundialització que possibilita el coneixement i l'intercanvi de cultures entre els pobles.

No obstant, no tot era debat entorn dels diversos especialistes i representants dels moviments sindicals i socials. El Fòrum volia ser un acte militant de la defensa dels serveis públics enfront de les polítiques neoliberals, i per això en el seu programa hi havia inclosa una *"Marxa per l'Educació, contra el liberalisme i per la Pau"*. Aquesta marxa, organitzada per la Central Única dels Treballadors de Brasil (CUT), va comptar amb el suport del poble de Porto Alegre i va fer possible que més de 40.000 persones caminàssim al llarg dels 6 Km. existents entre la seu del Fòrum i el centre de la

ciutat, enrevoltats de pancartes, banderes i més de 40 graus de calor humana i climàtica.

L'últim dia, després de la conferència de l'equatoriano-argentina Rosa María Torres sobre *"Educació, transformació i Utopies"*, es va procedir a la lectura de la carta del Fòrum. Aquest document, elaborat a partir de les aportacions dels que moderaven els diversos debats temàtics, es presentava com un document general i obert, que complementat amb altres documents com la Declaració de Quebec, serà la base de treball del debat específic que es realitzarà dins del pròxim Fòrum Social

Mundial (FSM), que se celebrarà també a Porto Alegre a finals de gener.

La presència de la Confederació d'STEs

La Confederació d'STEs, única organització sindical de l'estat espanyol present en el Fòrum, va participar en els diversos debats, trobades paral·leles amb organitzacions socials i sindicals com la realitzada amb el Sindicat Nacional dels Treballadors de l'Educació de Mèxic, així com en el grup de treball que, coordinat per la Confederació d'Educadors Americans i amb l'assistència de representants sindicals de CETERA (Argentina), CUT (Brasil), (AFUTU) Uruguai, ATTAC (França), SCQ (Quebec) i SNES-FSU (França), es va encarregar de dissenyar el Seminari d'Educació a celebrar dins del pròxim Fòrum Social Mundial. Aquest seminari, que té com a objectiu analitzar la situació, causes i perspectives de l'educació en el món, se celebrarà durant dos dies i només s'hi podrà assistir com a representant d'organitzacions sindicals i socials (en principi un màxim de tres). S'organitzarà entorn de tres sessions de treball. Dues a partir de sengles taules rodones en què estaran presents cada un dels continents i una tercera sessió per debatre una proposta que un comitè de síntesi haurà elaborat a partir de la declaració de Quebec, les aportacions a la Carta del FME realitzades fins aquesta data i els debats de les dues taules rodones.

Al final, una breu però profunda convicció. No estam sols. Milers de treballadores i treballadors de l'educació de tot el món, molts d'ells entorn de models sindicals molt pròxims al nostre, segueixen lluitant conjuntament amb altres moviments sindicals i socials, per la pau, contra el neoliberalisme i sota la consigna que *"És possible una altra Educació"*.

fórum mundial

fòrum mundial d'educació

ENTREVISTES

de educação

Per Neus Santaner, Pere Polo i Albert Sansano

Assessora del Gabinet de la Secretària Municipal d'Educació i Coordinadora de Relacions Institucionals del Comitè Executiu del Fòrum Mundial d'Educació.

LESLIE CAMPANER DE TOLEDO

“Des de fa una dècada som una clara referència d'un govern popular i democràtic amb alternatives concretes al projecte neoliberal”

Lesli en tot moment realitzà una tasca immillorable

Al llarg del FME la vàiem a totes parts, a l'hotel rebent les delegacions, enviant-nos a una roda de premsa o a una emissora de ràdio o televisió, seguint el desenvolupament de les sessions i la presència dels convidats. Després del breu descans que es produïa a l'hora de sopar, moment en què també procurava ser una bona amfitriona, procurava arreplegar informació complementària, saber de les nostres opinions. Va ser també el moment de conèixer les seves.

PIS.- Ens pots parlar de com sorgeix la idea de celebrar el Fòrum Mundial de l'Educació?

L. Campaner.- El Fòrum Mundial d'Educació neix a partir del Fòrum Social Mundial (FSM). I neix a partir de la decisió d'un comitè, amb la idea de crear una experiència que fos capaç de resituar l'esperança en l'horitzó històric de la humanitat i mostrar que la construcció d'un altre món nou és possi-

ble. Per això, es planteja recuperar la visió de les lluites socials com a dimensió fonamental de la conquesta dels drets humans i la solidaritat com a valor superador de les polítiques neoliberals centrades en el capital com a única mesura de valor, i enfonsar el discurs de la supremacia del pensament únic amb pluralitats i alternatives concretes que dibuixen una nova correlació de forces, enriquida i enfortida amb les lluites de totes les dones i homes, edats, credos, ètnies, orientacions sexuals, països i cultures diferents, amb un respecte profund al pensament lliure, respecte a les diferències i a les capacitats de cada un i de tots per garantir el futur de la humanitat sense exclusió, social, econòmica i cultural.

Durant el FSM al mateix temps que es desenvolupaven debats teòrics i solucions pràctiques, es va comprovar com l'educació era absent entre les

organitzacions que proposaven alternatives a les conferències principals. Això va motivar que els seus organitzadors cercassin un fòrum que pogués ser representatiu en l'organització, i capaç d'elaborar propostes en el camp educatiu en la perspectiva del II Fòrum Social Mundial.

PIS.- Què suposa per a la ciutat de POA un esdeveniment com el Fòrum?

LC.- El món ja no és el mateix, Porto Alegre i Rio Grande do Sul tampoc. Des de fa una dècada som una clara referència d'un govern popular i democràtic amb alternatives concretes al projecte neoliberal. La ciutat continua il·luminant-se i renovant les seves energies per a la continuació i ampliació de la lluita.

En aquest marc, l'Ajuntament de Porto Alegre, a través de la Secretària Municipal d'Educació, en una iniciativa emparada per l'entusiasme i les expectatives dels dies esperançadors de la resposta a Davos, va fer una crida a totes les organitzacions governamentals i no governamentals, moviments socials, institucions educatives, entitats de classe i científiques, en definitiva a totes i tots els que estassin relacionats amb el món educatiu, per construir junts el Fòrum Mundial d'Educació el lema del qual, "*A Educação no mundo globalizado*" partia d'una clara posició i marcava la direcció dels debats que preteníem portar a terme.

A l'abril, en contraposició al "Fòrum da Liberdade" (un congrés promogut pels representants del neoliberalisme al Brasil) que presentava el seu programa a càrrec de seriosos i encorbatats senyors en un espai elitista i reservat, vàrem presentar el FME en un espai popular: les golfes del Mercat Públic de Porto Alegre (un encantador espai ple de botigues d'artesanía, bars i restaurants populars).

PIS.- I a partir d'aquí?

LC.- Es va iniciar la connexió amb el món, un diàleg que va reduir distàncies i temps en una relació fraternal i constructiva. La formació del Comitè Organitzador es va anar construint espontàniament i les contribucions en diverses llengües proliferaven, es va fer evident la necessitat de traductors, d'un Comitè Executiu, i posteriorment d'una Comissió Temàtica. En unes ocasions les propostes ens arribaven des de fora, en altres érem nosaltres els que les plantejàvem. Això suposava reunions, discussions acalorades, avanços, retrocessos, adhesions, propostes, discussions tranquil·les, treballs nocturns, nits d'insomni, menjades pendants, veure els fills a penes, suports, més adhesions, llargues reunions i reunions llampec en un bar, trobades i desencontres. Tot això hi va ser a l'hora de donar cos i forma al FME. Com en tot procés democràtic, la pluralitat en l'origen de les diverses propostes no

sempre va ser fàcil, però certament va ser un aprenentatge molt ric per a tots aquells que vàrem viure aquesta experiència de les reunions de Porto Alegre, o dels innumerables e-mails i les diàries telefonades.

Aquest procés de preparació del Fòrum ens porta a la convicció que la utopia pot deixar de ser-ho per convertir-se en una possibilitat que cal desenvolupar. I varen ser molts els que varen donar crèdit i afirmen aquesta possibilitat. Molts més dels 15 mil que varen ésser presents a Porto Alegre, molts més que els que no varen poder venir, molts més que aquells que es varen sentir parlar al FME. Aquells que no volen adonar-se, no tendran més remei que fer-ho quan més de 40 mil persones s'han manifestat contra el neoliberalisme i demanat la pau, quan més de 300 persones han estat treballant com a voluntàries per rebre els que venien d'altres llocs del Brasil o de la resta del món, quan hi ha hagut més de 700 comunicacions i experiències alternatives de diversos orígens i llocs i han estat presentades a persones àvides de coneixements i intercanvis, quan més de 17 mil persones han cantat juntes:

Eu fico com a puresa dóna resposta das crianças

E a vida, e bonita e e bonita!

Viver e não ter a vergonha de ser feliz!

Cantar a beleza de ser um etern aprendiz!

EU sei que a vida devia ser bem melhor e será

Mes isso não impede que eu repetisca:

E bonita, e bonita e e bonita!

(Gonzaguinha - *O que é, o que é?* - 1982)

PIS.- Com valoraries el FME. Aspectes més positius, alguna cosa a corregir... com veus la continuïtat del FME, la seva relació amb el FSM...?

LC.- Són molts els aspectes positius i sens dubte hi ha molt que ha de ser millorat. Jo apuntaria com urgent la necessitat d'una major participació dels continents, especialment d'Àsia, que ha estat absent en aquest primer Fòrum. També la formació d'un Comitè Internacional com a desafiament per a la construcció del pròxim FME. Per avançar és necessària la consolidació de propostes, accions concretes i constituir-nos com una força política capaç de construir en qualsevol lloc del món el que proposa la Carta del Fòrum "*l'educació pública per a tots com a dret social inalienable, garantida i finançada per l'estat, no reduïda mai a la condició de mercaderia i servei, en la perspectiva d'una societat solidària, radicalment democràtica, igual i justa*". I veig aquesta possibilitat en la constitució de xarxes mundials i en la constitució a altres llocs de FME, que puguin donar forces i viabilitat a aquesta lluita, la seva inserció en el Fòrum Social Mundial i el compromís real i ferm de tots els subjectes que el formen.

President de la Confederació dels Educadors Americans i de l'Associació de Funcionaris de la Universitat del Treball d'Uruguai (AFUTU). És també el responsable de Relacions Internacionals de l'Institut d'Investigació i membre del comitè editorial de la revista Horizonte

*Fernando Rodal
un sindicalista carismàtic*

FERNANDO RODAL

“Els sindicats tenen ara la dificultat de consolidar el moviment antiglobalització en l'àmbit mundial, amb la diversitat que manifesta (marxisme, feminisme, ecopacifisme...) i on, a més de resistir, tenen la responsabilitat de proposar alternatives sindicals”

Conversar amb Fernando Rodal és sempre un plaer. Amè, càlid. La seva veu esquitxada pel Riu de la Plata, no transmet a primera vista que darrera d'ella s'amaguin molts anys d'experiència gestant la construcció del moviment sindical uruguaià i la coordinació del moviment continental americà. Després d'hores davant d'un cafè, passejant pels carrers de Porto Alegre o debatent amb els delegats del Fòrum, varem pensar que era necessari encendre l'enregistradora i traslladar part del seu pensament...

PIS.- Fernando, un dels debats que ha existit en el Fòrum ha girat entorn de termes com mundialització, globalització... però, és possible que, per entendre'ns, puguem parlar d'una idea de globalització que tengués en compte els interessos dels treballadors?

Fernando Rodal.- Primer i abans de res saludar els companys dels STEs d'Espanya i el gust de compartir de nou amb ells la lluita en el camp educatiu. La idea que ens proposeu va en la línia d'avançar en el que nosaltres anomenem globalització positiva. En aquesta línia, en el FME hem parlat de les iniciatives que s'han desenvolupat en els últims anys i que van encaminades a la reconstrucció del

moviment popular. Aquesta tasca no és fàcil, cal llançar una mirada als anys 80 quan les utopies giraven entorn d'un món bipolar i llançar una nova teoria i pràctica sindical que tenguí en compte aquest nou món unipolar, altament homogeneïtzat per EUA i que parteix d'Europa. Això no vol dir que hàgim de fer creu i ratlla en la història dels moviments populars. No podem oblidar el que la història de la lluita dels 60 aporta al moviment sindical, sinó d'analitzar quins aspectes de la lluita dels 60 no han sabut adaptar-se a la situació dels 90. Estem obligats a reconstruir estratègies i accions.

PIS.- Com veus per tant la lluita contra la globalització neoliberal des del moviment sindical de l'educació?

FR.- Com deia abans, també en educació la història és distinta. Els sindicats i els moviments socials ja no s'agrupen clarament per tendències. Les tendències s'agrupen en conglomerats diversos més plurals, on la convivència obliga a un nou tipus d'activitat i lluita, que tendeix a la recerca del consens en l'acció, sense perdre els perfils que fa d'un sindicat un ens transformador. En aquesta línia, els sindicats tenen ara la dificultat de consolidar el

moviment antiglobalització en l'àmbit mundial, amb la diversitat que també té (marxisme, feminisme, ecopacifisme...) i on, a més de resistir, tenen la responsabilitat de proposar alternatives sindicals. Els sindicats no poden caure en aquest camp d'algun sector dels intel·lectuals que descriuen la situació sense prendre partit. No basta d'oposar-se a quelcom, si no prenem partit sobre alternatives concretes, la transformació no es produeix.

PIS.- Ja que parles dels intel·lectuals, avui cada vegada hi ha més veus que s'incorporen al moviment antiglobalització...

FR.- És cert que molts dels intel·lectuals que varen ser captats per la dreta, els governs o els organismes internacionals, estan retornant al camp del progrés. Jo no obstant no crec que de cop s'hagin adonat del seu error, en primer lloc perquè crec que molts d'ells se'n varen anar per interessos econòmics. El que passa, és que avui s'està aconseguint quasi un consens general en l'àmbit de la intel·ligència, és molt difícil defensar el neoliberalisme com a solució a les diferències socials. S'ha produït un desplaçament de les idees, cap a les posicions que prioritzen la solució de les necessitats de les classes desfavorides.

PIS.- Tornant al moviment antiglobalització. Com valors la seva activitat, com penses que hauria de desenvolupar-se en l'àmbit educatiu?

FR.- El moviment el podem agrupar en dues tendències. D'una banda, la que representa la classe treballadora organitzada, que resisteix pacíficament, però fermament dins del sistema, i d'altra banda, un sector representat per grups minoritaris, que practiquen el que s'anomena l'acció directa contra el sistema. Des de la nostra confederació consideram que seria un acte de supèrbia dir a aquestes organitzacions com s'ha de lluitar, però sí que manifestam la nostra preocupació davant del risc de caure en les provocacions. Cal evitar donar arguments a la dreta perquè aquesta pugui desenvolupar una repressió tan brutal com la que estam vivint directament o indirecta després dels atemptats de l'11 de setembre i que està generant el desenvolupament militarista i policial que hegemonitzen els EUA i alguns països d'Europa.

Pensem que la lluita actual ha de desenvolupar-se

entorn de tres eixos. Ha de ser experimental, ha de ser molt creativa i ha de ser asimètrica perquè ens trobam en una relació clarament deficitària. I si ens centram en el camp educatiu, després d'entendre l'educació com a dret, hem d'avançar no sols amb la seva contemplació en la llei -avui pràcticament totes les constitucions l'arreglen- sinó perquè es pugui exercir. És a dir, hem d'avançar perquè hi hagi inversió pública, perquè els pares tinguin les capacitats -culturals, econòmiques- de poder portar els seus fills a l'escola. Això, ens porta també a combatre la visió de l'educació com a mercaderia. Es tracta de reivindicar no sols l'educació pública com a dret, sinó la possibilitat d'exercir aquest dret de forma real. Amb això ens adonam, també, que això no és possible si no canviem les relacions polítiques i econòmiques de la societat.

PIS.- Com pot contribuir el FME en aquesta tasca?

FR.- El FME és una via més per contribuir a la necessària lluita contra la por, per reconstruir l'esperança i la resistència, però té també a veure amb la forma de trobar fórmules d'acció, a veure que no només hi seràs. La Carta del Fòrum, a pesar de reflectir un marc polític general, fa una referència a totes les aportacions específiques que en el camp educatiu s'ha portat a terme en fòrums anteriors (Quebec, Montevideo,...) i reflecteix l'avanç que, en aquest terreny, està portant a terme aquest moviment de consens dels treballadors de l'ensenyança. El document a més, ja ens situa dins del pròxim Fòrum Social Mundial, i amb això fa el bot perquè el tema educatiu sigui assumit per la classe treballadora en el seu conjunt. Hem de recordar que un dels mandats del FME és que en el pròxim FSM l'educació ocupi un espai privilegiat...

Marta Maffei és presidenta de la Confederació Nacional dels Treballadors de l'Educació de la República d'Argentina (CTERA) i vicepresidenta de la Internacional de l'Educació.

Jocelyn Berthelot és Secretari General de la Confederació dels Educadors Americans i Conseller d'Investigació de la Central des Syndicats du Quebec (CSQ)

MARTA MAFFEI I JOCELYN BERTHELOT

“En el pròxim FSM podrem concretar més com des de l'esquerra es planteja la defensa de l'Educació Pública”

La nostra intenció era entrevistar Marta i Jocelyn en dos moments diferents. Amb Marta ens hagués agradat tractar també la situació actual dels treballadors argentins davant de la prolongació de la crisi del seu país, de la necessitat d'aquesta Carpa Blanca permanent que viu l'educació argentina. Amb Jocelyn, que ens parlarà més del desenvolupament de la Declaració de Quebec, de la qual va ser un dels artífexs i del seu treball com a Secretari general de la Confederació d'Educadors Americans. Però tot es va desenvolupar d'una altra manera.... Una altra vegada serà.

PIS.- Bé, hauríem de començar parlant de l'origen del Fòrum, no?

Marta Maffei.- El Fòrum sorgeix com a resposta de l'esquerra davant del fenomen de la globalització. Es tractava de reunir milers de persones perquè poguessin discutir sobre com seguir resistint. Amb anterioritat, en el FSM no es va aconseguir una àmplia participació del món educatiu i sindical, i en conseqüència, va sorgir la idea d'aquest FME, que a més s'ha vist enriquit amb una notable presència d'altres moviments socials (ONGs, Moviments de Renovació Pedagògica, Moviment dels Pagesos

Sense Terra, etc.), que ha contribuït a aquesta concurrència massiva. No obstant, no hem aconseguit que el fòrum sigui prou mundial. Ha estat molt important per al Brasil, on davant de la dispersió dels seus treballadors, el Fòrum ha estat un gran avanç, i per a Amèrica..., però falta un camí important per arregar la veu de la resta del món.

Jocelyn Berthelot.- Un pas per corregir aquesta deficiència pot ser la proposta en què hem treballat aquests dies i que consisteix en la celebració en el pròxim FSM d'un Seminari d'Educació. Aquest, en principi seria menys massiu al pretendre que sigui representatiu, per delegació exclusivament, de les organitzacions educatives dels continents, però en ell podríem concretar més com avançar en un projecte educatiu distint al que hi ha darrera de la globalització. És a dir, podrem concretar més com des de l'esquerra es planteja la defensa de l'Educació Pública.

MM.- Clar, és que no podem pretendre que des d'un Fòrum tan massiu s'avanci cap a alternatives concretes. És difícil avançar entre tanta diversitat (de compromisos, de procedències, etc.) i això obliga a conclusions molt generals.

JB.- Però no partim de zero. Dins de la Cimera dels Pobles Americans, celebrada al Quebec l'any passat, vàrem tenir un Fòrum en què varen participar quasi totes les organitzacions sindicals, ONGs i organitzacions estudiantils d'Amèrica. Allà es va elaborar una declaració, que incloïa no sols una crítica dels problemes de la globalització i la mercantilització, sinó també algunes propostes per canviar les coses i desenvolupar un moviment de solidaritat. Des d'aquell moment, una Secretaria Continental assegura la representació del moviment educatiu americà davant del Tractat de Lliure Comerç. A partir del FSM hauríem de plantejar-nos el mateix però ara en l'àmbit mundial.

PIS.- Ja que has citat el Quebec. En les conclusions del FME s'exposa la necessitat d'arreglar experiències d'altres fòrums anteriors... La Declaració del Quebec s'ha repartit entre els assistents...

JB.- Clar, i és que a més hem de discutir coses molt concretes. Per exemple quin tipus de sindicat es necessita per fer front a la globalització.

MM.- O la necessitat que tenim a Amèrica Llatina de convertir la solidaritat en alguna cosa més que una declaració de principis. La solidaritat multinacional es fa una cosa urgentment necessària en un continent com el nostre. Un continent en què es donen casos com el de Colòmbia, on tan sols enguany més de 40 companys sindicalistes han mort assassinats.

JB.- És un desistiment el que no sapiguem què està

"Caminada da Educação contra o Neoliberalismo e pela Paz"

berament. El neoliberalisme està produint una deterioració intencionada dels serveis públics per instal·lar a les classes populars la conveniència de la seva privatització. Si no ho aconseguim evitar, després vendran els cants de sirena sobre la necessitat que cal agafar les regnes per reconduir el procés... Llavors potser ja sigui tard. Per això, tampoc hem de deixar fora del FSM el debat sobre la formació, la capacitat dels docents, el treball dels moviments pedagògics alternatius i l'ús del coneixement com un arma de lluita. És lamentable que no tots els sindicats hagin assumit la creació o potenciació de moviments pedagògics. En el nostre país CTERA lidera la potenciació d'aquest moviment alternatiu.

JB.- Sí, d'acord, però hi ha situacions diferents en el món ...

MM.- Clar, i per això dic que en el Fòrum, una de les tasques que hem de fer és analitzar aquestes situacions i fer propostes per guanyar aquest espai.

La solidaritat multinacional es fa una cosa urgentment necessària en un continent com Amèrica Llatina. Un continent en què es donen casos com el de Colòmbia, on tan sols enguany més de 40 companys sindicalistes han mort assassinats.

passant a la resta dels treballadors de l'educació del món, el que no establim, per exemple, una solidaritat vertadera amb els sindicalistes que estan sofrint la repressió.

MM.- Però a més, no ens podem limitar al que tradicionalment s'entén com sindical. Hem d'assumir i defensar que l'Educació Pública ha de canviar i per això, no n'hi ha prou amb fer popular l'eslògan de la "Defensa de l'escola pública". Cal aconseguir que l'Escola Pública sigui una resposta a les necessitats de la població, un instrument per al seu alli-

PIS.- En quina mesura poden contribuir a aquestes tasques les xarxes que pretenem construir?

MM.- Crear xarxes de comunicació entre els sindicats d'educació progressistes és molt important, però perquè aquesta xarxa tenguí valor, necessitam una representació més plural i diversa dels treballadors del món. La xarxa que hem creat ja ha aconseguit integrar altres sectors, a més dels sindicals i dels educatius, i és una experiència que hem de desenvolupar a partir de les conclusions del Fòrum.

La seva acció s'ha esbossat en algunes conferències i és una lluita que ha d'ampliar la seva acció als processos del coneixement, a les metodologies, als continguts. No hem d'oblidar que els treballadors de l'ensenyança tenim un arma poderosa que és la capacitat d'arribar al desenvolupament del mateix procés educatiu.

Cal recuperar l'entusiasme d'aprendre, però en aquest fòrum hem parlat de la importància de recuperar la passió d'ensenyar davant del procés de tecnocratització que sofreix l'educació. Avui hi ha molta competència per realitzar curssets, per obtenir certificats, o omplir el currículum personal, però molt poc de debat sobre quin tipus d'instrument és l'apropriació del coneixement.

La resistència a la globalització neoliberal exigeix que discutim quin tipus de xarxa, quin tipus de poder construïm nosaltres per oposar-nos a aquest altre tipus de xarxa, de poder, que ja té muntat el capital i que els capacita per dominar els estats.

PIS.- Planteges crear una contraxarxa, una xarxa alternativa?

MM.- Nosaltres no podem construir la mateixa xarxa, amb les seves mateixes característiques. La nostra ha de ser una xarxa popular, participativa. Haurien de ser unes xarxes que involucrin el conjunt de la població, unes xarxes de poder popular capaces d'oposar resistència civil. No estic parlant de resistència armada, estic parlant de resistència cultural.

PIS.- En quina mesura pot contribuir a aquest treball la Internacional de l'Educació (IE)?

JB.- La IE és una altra cosa. Fa bé el seu treball, però en ella no es desenvolupa aquest treball al costat d'altres moviments socials.

MM.- I és que a més, els educadors dels diferents països no tenim el mateix nivell. Dins de la IE

MM.- Sí, perquè per exemple, una qüestió a resoldre és el que entenem per solidaritat. Per a alguns, solidaritat és dotar d'uns recursos que possibilitin desenvolupar programes, mentre que per a altres, pot ser crear una estructura que permeti recolzar aquelles persones que per la seva voluntat de lluitar per l'escola popular puguin ser empresonades, assassinades, desaparegudes. Això és molt important per als nostres països, on el silenci dels educadors està vinculat al temor cap als centres de poder, a les complicitats.

PIS.- Estau parlant també d'esperança. Us hem sentit dir que una altra escola, una altra societat és possible...

MM.- La derrota cultural dels pobles, els danys que el neoliberalisme ha causat, són possibles de revertir. Les economies, les privatitzacions, també. Ens pot dur deu, vint, o més anys, però és possible. El que és més difícil és revertir la convicció dels que pensen que no es pot revertir, i per tant, això ha de ser una de les nostres tasques prioritàries.

JB.- Aquí a Porto Alegre estam vivint aquesta idea, aquesta esperança. Una sala plena de joves i menys joves que pensen en un altre món, que diuen "aquí l'estam construint". A Porto Alegre hi ha hagut un canvi polític i a partir d'ell s'han desenvolupat nous projectes.

MM.- Jo no estic d'acord que el primer canvi hagi de ser polític. Els canvis es donen en el sistema social, en les organitzacions, i en un moment es vertebra en un canvi estructural de la política, de com entendre la política a l'acostar aquesta a la societat. El problema el tenim quan els polítics s'han allunyat de la representació social i només representen els conflictes d'interessos dels sectors dominants. Acostar la política al poble és també un procés educatiu. Per això a Porto Alegre hi ha un

...els danys que el neoliberalisme ha causat, són possibles de revertir. El que és més difícil és revertir la convicció dels que pensen que no es pot revertir, i per tant, això ha de ser una de les nostres tasques prioritàries.

(igual que succeeix en el món intern de les ONGs), hi ha moltes organitzacions que són quasi governamentals, que estan manejades pel poder. Les organitzacions sindicals autònomes no som la majoria, i això és una dificultat per llançar des de la IE una campanya per recuperar l'educació pública.

JB.- Per això, consideram positiu desenvolupar a partir del FSM un seminari d'educació, que permeti que, quan els seus delegats tornin a casa, no sols portin principis generals, sinó línies concretes de com avançar en la defensa de l'escola pública, de la solidaritat internacional, etc., etc.

procés esperançador. Després dels dotze anys del PT en el govern, hi ha hagut més de 750 assemblees populars (hi han participat més de 4 milions de persones), on la gent ha après a defensar els seus drets, a construir la democràcia. És molt interessant aquesta combinació de democràcia representativa amb formes de democràcia directa. Aquesta experiència enriquidora, sense pretendre el seu trasplantament mecànic, ens pot servir per pensar que el que ocorre en la política, també pot, i ha d'ocórrer, en el sindical, en l'educatiu, perquè l'escola pot convertir-se en la veu dels que no tenen veu.

Miquel Soler és català d'origen i va emigrar d'infant a l'Uruguai. Va fer de mestre rural i de formador de mestres a diferents països de l'Amèrica Llatina. Ha estat a la UNESCO, com a responsable de l'àrea d'alfabetització, educació d'adults i desenvolupament rural, i com a subdirector general d'educació als anys setanta i vuitanta.

MIQUEL SOLER

“L'escola pot treballar els problemes de la diferència cultural, de la diferència ètnica, de la diferència de llengua amb termes positius. Em sembla patològic que els pares es vegin forçats a treure els fills de l'escola pública perquè l'escola pública recull els immigrants”

PIS.: On va néixer?

Miquel Soler: A Corbera del Llobregat, un poble que queda a 20 Km. de Barcelona, província de Barcelona.

PIS.: L'any...?

MS: El 1922.

PIS.: I vàreu partir cap a Amèrica?

MS: El 1926, quan jo tenia 4 anys, els meus pares i la meva família ens en vàrem anar cap a l'Uruguai. En aquell temps era freqüent que molts europeus, d'Itàlia, d'Espanya,... anessin a fer Amèrica, en la pobresa naturalment, era gent treballadora; però en aquell moment els països d'Amèrica Llatina estaven en construcció podríem dir, tenien una gran capacitat de rebre immigrants, hi havia feina, de manera que no es plantejava cap greu problema, aquesta emigració era normal.

PIS.: Llavors, la seva educació primària va ser...?

MS: Jo vaig aprendre el castellà a l'Uruguai i quan parlo el castellà sóc el que a Catalunya diem un sudaca, parlo com un sudaca, no pronuncio com els castellans sinó com a l'Amèrica del Sud.

PIS.: Em referesc a la seva formació bàsica

MS: Vaig fer primària, secundària, la normal, tota la meva formació com a mestre, sempre a l'Uruguai.

PIS.: I va exercir com a mestre allà, també?

MS: Sí, quan vaig acabar la meva carrera me'n vaig anar al camp, de mestre rural i en això se'm van passar vint anys.

PIS.: Vint anys fent feina a una escola rural?

MS: A diferents llocs del país, i en diferents nivells i responsabilitats. La primera escola en la qual vaig treballar era el que encara en diem escola unitària, d'un sol mestre, de tres nivells (primer, segon i tercer) i jo la vaig portar fins al sisè, és a dir que tenia tot l'ensenyament primari al meu càrrec i vaig portar l'escola d'uns vint-i-cinc o trenta alumnes fins a seixanta.

PIS.: Tot sol?

MS: No, perquè ja al segon any em van designar un mestre ajudant, jo era el director de l'escola i ell m'ajudava, ens repartíem els alumnes, els sis graus, entre dos.

PIS.: Aleshores, vostè quan torna a Catalunya?

MS: Ah! Vaig trigar molt, perquè mentrestant a Catalunya i Espanya hi va haver esdeveniments

d'una enorme importància que no m'estimulaven absolutament gens a tornar, i a l'any 1961, quan jo ja era grandet, vaig entrar a la Unesco. La Unesco ja coneixia el treball que jo feia en el medi rural, que no era només fer classes als alumnes, jo ja vaig acabar com a director d'una regió de 250 Km2, amb 7 escoles, totes rurals i amb un treball de desenvolupament comunitari: treballava amb un equip on hi havia mestres, agrònoms, infermeres, metges,... i era un treball de desenvolupament rural integrat i això era una cosa d'un cert interès, ben a prop d'aquí, del Brasil.

PIS.:I teníeu també alfabetització?

MS: Tenia alfabetització d'adults, treball amb joves, esport, etc., en una regió rural, majoritàriament de famílies pobres; hi havia els pagesos que es defensaven una mica millor però en general eren pobres i hi havia molta feina a fer. Llavors, com que la Unesco coneixia aquest treball meu, en un determinat moment em va convidar a col·laborar amb altres països i em va oferir un càrrec en un ministeri, en el que en aquell moment se'n deia d'afers camperols. Hi havia el ministeri d'educació, que s'ocupava de l'ensenyament urbà,

popular va posar atenció a la necessitat dels infants del camp. I hi havia molta feina, perquè hi havia molts mestres que treballaven sense cap formació, etc. i per això la Unesco va posar al cap d'aquell ministeri una persona que tenia experiència, que era jo i que, en fi, ajudava en el que es podia fer, però vaig aprendre molt i vaig treballar per la gent en la formació de personal...

PIS.: Quin temps hi va estar?

MS: Tres anys. Després vaig anar a dirigir un centre a Mèxic, on hi havia gent de tot Amèrica Llatina, per parlar-los del desenvolupament comunitari amb un esperit educatiu. Era un centre a l'interior de Mèxic, no de la ciutat, que estava sostingut pel govern de Mèxic i per la Unesco i que funcionava en una propietat que havia estat del general Alfredo Cárdenas -que com a membre de la revolució mexicana va presidir Mèxic uns quants anys- i el general Cárdenas, que era un home de sensibilitat, va deixar la seva casa perquè aquest centre funcionés bé. I rebíem alumnes de tot Amèrica Llatina, de tots els països i allà hi vaig estar sis anys. Després vaig ésser traslladat a l'oficina que la Unesco té per a l'Educació a l'Amèrica Llatina, a Santiago de Xile, i allà vaig arribar al final del govern del senyor Eduardo Frei, demòcrata-cristià, vaig veure la pujada d'Allende, vaig col·laborar amb el govern d'Allende, sempre en el costat educatiu i vaig veure l'onze de setembre i pocs mesos després -ja havia demanat a la Unesco de treure'm d'allí perquè no era lloc per treballar- em varen traslladar a la seu que la Unesco té a París. Allà

a l'Uruguai hi havia una dictadura que ens tenia molt marcadets, ens tenia ben senyalats perquè tot el que havia fet abans els semblava que era subversió, naturalment: l'educació és sempre subversiva per a algunes mentalitats.

i el ministeri d'afers camperols que s'ocupava de la justícia rural, de la reforma agrària i de l'ensenyament rural, ... i de la formació de mestres rurals. De manera que era un moment molt maco perquè aquell país havia tingut una revolució popular en el 1952 i encara, al 61, els efectes d'aquell canvi polític se sentien molt bé; i en aquests nou anys havien multiplicat per tres el nombre d'escoles rurals, i de mestres rurals, i d'alumnes rurals, perquè era un país on l'educació rural era molt endarrerida i aquesta revolució, aquest moviment

em varen designar director de la divisió d'alfabetització i educació d'adults i desenvolupament rural, vaig treballar tres o quatre anys en aquesta divisió i després vaig ser promogut per a la subdirecció general d'educació a la seu de la Unesco. I a l'any 1982, quan va arribar l'edat de la jubilació i em vaig jubilar, aleshores se'm va plantejar un problema, a mi i a la meua família, la meua dona: decidir, estant jubilats, on anam a viure; podíem quedar-nos a París, però no era massa interessant

malgrat tots els atractius que té París, podíem anar a qualsevol lloc però... s'havia d'escollir, podíem anar a Barcelona que era un lloc que la meua dona estimava molt i on ja hi havia la democràcia suficient com per estar tranquils, o podíem tornar a l'Uruguai perquè la meua dona és Uruguiana i jo havia treballat fa uns anys a l'Uruguai però allà hi havia una dictadura que ens tenia molt marcadets, ens tenia ben senyalats perquè tot el que havia fet abans els semblava que era subversió, naturalment: l'educació és sempre subversiva per a algunes mentalitats. I no vaig poder tornar a l'Uruguai, me'n vaig anar a Basilea i allàestic, allà ens hem quedat molt a gust i tot va bé.

PIS: I ara una pregunta, amb tota l'experiència que teniu en el camp educatiu, centrat en el món camperol, de comunitats, que no just és educació a l'escola, sinó educació integral de la comunitat, com veis -no a nivell de ponències sinó fora de les ponències, amb tota aquesta quantitat de mestres que hi ha del Brasil- com heu pogut detectar la situació de l'educació sobretot a països com Brasil, o alguna informació que us ha arribat de l'Uruguai, Argentina, etc. -amb l'experiència que teniu, vostra, respecte a cinquanta anys després-?

MS: Amèrica Llatina és un mosaic molt divers, molt variat, molt ric, i les diferències són molt grans: el Brasil és una cosa, l'Argentina és una altra, l'Uruguai és una altra però si ens n'anem a Mèxic, a Hondures, a Cuba és una altra, o a Nicaragua, etc... de manera que un panorama homogeni de l'educació a Amèrica Llatina mai no es pot tenir, no s'ha de buscar, hi ha alguns trets més o menys comuns, potser, però la major part de les característiques són diferenciades, d'un país amb l'altre. A Amèrica Llatina s'ha produït un fenomen força important i és que hi ha hagut -com a tot el món, d'altra part- una migració del camp a la ciutat, allà cap als anys 30 Amèrica Llatina tenia un 30% de població urbana i 70% de població rural, i ara deu tenir al votant del 75% de població urbana i 25% de població rural, i a alguns països com l'Uruguai n'hi queda un 8%, de població rural, això fa que hi hagi moltes escoles rurals que tanquin per manca d'alumnes i hi ha un problema molt, molt, molt greu, aquí al Brasil i tots els països que és el que representa l'educació d'una població originària del camp que s'ha traslladat a la ciutat, a ciutats que no tenen un desenvolupament industrial que els pugui absorbir de tal manera

Treffpunkt

Aprender Alemany sense perdre el temps

Treffpunkt kompakt és el primer llibre d'introducció a la llengua alemanya bilingüe ambientat i contextualitzat en situacions típiques que es presenten entre alemanys-parlants i gent de parla castellana o catalana a Espanya, i sobretot en zones turístiques.

Adaptat a les necessitats de la gent d'aquí

Aquest curs comunicatiu, basat en tasques, consta de

6 lliçons bàsiques i més un capítol «Wieder zu Hause» que tracta alguns dels temes en *Präteritum* o *Perfekt*.

Treffpunkt kompakt està dissenyat per funcionar amb mòduls específics que permeten aprofundir sobre determinats temes. De moment oferim 3 mòduls específics per l'hoteleria.

- ☐ recepció
- ☐ restaurant
- ☐ servei d'habitacions

Autoestudi i classe

Treffpunkt kompakt ve acompanyat pel següent material:

- ☐ Cassettes amb 60 minuts gravats en diàlegs, exercicis i mostres de pronunciació
- ☐ Transparències en temes del llibre i altres en general
- ☐ Material fotocopiabla i complementari per a les activitats a classe
- ☐ Guia del professor

Nou!

Gramàtica bàsica de l'Alemanya

- ☐ 2 parts: explicacions i exercicis
- ☐ Bilingüe català-alemany
- ☐ Amb un apèndix de solucions
- ☐ Aproximadament 200 pàgines
- ☐ Disponible a la seva llibreria el novembre

Edita: ISI S.L.

Tel/FAX 971 75 04 86 e-mail: isi@jet.es

que aquesta gent malviu al voltant de les ciutats, en barris improvisats, en assentaments que no estan urbanitzats i en una gran misèria, moltes vegades. En aquests barris miserables dels voltants de les ciutats, que tenen diferents noms segons cada país, hi ha moltes criatures perquè la gent pobra té més fills, i llavors llavors sorgeix un problema molt important respecte a quina educació se'ls ha d'oferir a aquestes criatures que no estan en un medi productiu sinó en un medi suburbà, insalubre, sense serveis, amb molta o poca

mestre ben preparat no existeix en un nombre suficient, de manera que aquest és un dels problemes més greus que té l'educació en aquest moment a Amèrica Llatina. El problema rural també hi és però quant al problema rural, que va en disminució com he dit, hi ha molta experiència, s'ha treballat molt: des del segle XIX i en el segle XX hi va haver països que van organitzar serveis per a la comunitat rural, com Mèxic, en la seva revolució, que va trobar formes educatives molt imaginatives per crear les condicions de canvi

s'ha de començar per alimentar el nins, per vestir-los, per rentar-los tal vegada, per vacunar-los naturalment, etc. i llavors hi ha una integralitat de la feina educativa que requereix un mestre ben preparat per a això i aquest mestre ben preparat no existeix en un nombre suficient

delinqüència però de qualsevol manera amb gent aturada que no té res més a fer que defensar-se com pugui. La condició de la mare de família en aquests llocs és força difícil, de manera que hi ha el problema de l'adaptació de l'educació en aquesta nova situació, que a Europa es veu d'una altra manera: els suburbis de les ciutats europees existeixen però quasi sempre són residencials, mentre que a altres ciutats són per exemple el que al Brasil en diuen les "favelas" s'ha de forçar l'educació, ha d'existir l'educació i llavors el problema és quina educació, quin mestre, quina formació fa aquest mestre, quins serveis ha de donar l'escola perquè no és anar a la pissarra i posar quatre comptes sinó que s'ha de començar per alimentar el nins, per vestir-los, per rentar-los tal vegada, per vacunar-los naturalment, etc. i llavors hi ha una integralitat de la feina educativa que requereix un mestre ben preparat per a això i aquest

cultural, de progrés: les famoses missions culturals que eren missions amb treballadors de diferents àrees (fuster, paleta, infermera...) i aquestes missions anaven pels pobles, s'instal·laven en un poble i tractaven de promoure que la comunitat fes la construcció d'una escola perquè dur-hi un mestre i els altres tècnics d'aquesta missió cultural anessin ensenyant als pagesos com construir una casa, com fer un moble, com resoldre els petits problemes de la vida domèstica. I tot això era un intent civilitzador de la comunitat rural, indígena, que estava molt endarrerida.

En aquestes condicions podem dir que Amèrica Llatina té una llarga experiència, tots els països, aquest era només un exemple. Una llarga experiència d'educació rural i de formació de mestres rurals, en canvi tota aquesta experiència no existeix per al medi suburbà.

PIS.: És a dir que la sortida és difícil.

L'educació, la formació, l'aprenentatge dels infants que viuen en barris tan pobres del voltants de les ciutats...

MS: Sempre coincideix amb una situació econòmica d'aquests països, que estan en recessió econòmica, amb dificultats; diríem que les oportunitats de tenir feina tendeixen més aviat a disminuir que a augmentar i la població està augmentant, aleshores tenim aquesta situació amb molts problemes socials; hi ha molts països d'Amèrica Llatina que

Igual que a Cuba, a Porto Alegre els grans cartells s'utilitzen com a via de denúncia i de reivindicació

tenen les seves revoltes internes més importants, hi ha un cert perill que aquesta bomba que tenim pugui un dia rebentar. La situació de Chiapas, a partir del gener del 1994, és un exemple que en determinades circumstàncies no es pot estirar massa la corda, de tal manera que hi ha necessitat de reveure aquests problemes i que els governs assumeixin les seves responsabilitats. No obstant hi ha governs de països que no ho podrien fer sense un ajustament del comerç internacional, de les relacions econòmiques internacionals, i això agreuja el problema considerablement. De manera que els educadors tenim davant nostre un repte força important en aquesta part del món.

El Fòrum Mundial de l'Educació, al qual estam assistint, tracta de comprendre aquesta situació; els xilens ens han explicat les implicacions mundials que té aquesta problemàtica i ja veurem aquesta part de les recomanacions -propostes- que surten a la Carta de Porto Alegre, que espero que podrem acabar tots amb un bon esperit d'acord, i aquests milers de mestres tornaran a les seves escoles i tornaran a lluitar, a fer coses, a mantenir el seu esperit jove en el qual confiem tots que hi hagi les respostes necessàries per seguir endavant.

PIS.: Jo he vist una cosa i és que s'ha repetit molt d'una banda el que és la resistència i llavors l'esperança... A mi m'ha cridat l'atenció que enfront de l'esperança que tenim a Europa... Aquesta esperança, com la canalitzarem?

MS: Aquesta esperança jo penso que la canalitzaran ells mateixos perquè han d'actuar; jo sempre penso que el mestre, el treballador de l'educació té un petit món que és el seu, que és l'aula -sigui la càtedra universitària, sigui l'ensenyament a altres nivells- i en aquest món el mestre, malgrat totes les limitacions, malgrat la pobresa de mitjans i la pobresa moltes vegades del grup amb el qual està treballant com a educador, té possibilitats, sempre si creu en el destí humà, si té ideals, si té valors, si té alguna formació -que no té perquè ser una formació tècnicament molt acurada- però sí que ha de ser una forma-

ció humanament que el porti a una actitud de militància davant els problemes; aquest és el petit món quotidià del mestre, però aquest mestre solet no resoldrà tots els problemes i llavors naturalment hi ha la necessitat de convèncer els educadors de fer coses junts. Aquí, ara, n'hi ha 10 o 12.000 però en molts pobles de molts llocs hi ha agrupaments de quinze, de vint, de deu que fan un sindicat, que fan una petita forma d'organització local per discutir entre ells i per sostenir-se mútuament; això és una necessitat i una recomanació que faig sempre als mestres per tal de no treballar massa solitàriament, ja estam força solitaris a l'aula davant els deixebles però sortim d'aquesta solitud per passar als esforços que només poden ser col·lectius i han de ser col·lectius entre nosaltres i amb el poble, amb els sindicats, amb la societat en general, amb la gent sana que hi ha a tot arreu per tractar de resistir, que és una paraula clau, molt important. Jo porto sempre a sobre meu, i em sembla que té nou fulls, la transcripció del preàmbul de la declaració universal de drets humans de l'any 1948, de les Nacions Unides, que

1976-2001 25è ANIVERSARI!

ES REFUGI

Via Sindicat, 21
pati interior.

(antic edifici del
Sindicat Forà)

Telèfon 971 71 67 31
07002 Ciutat de
Mallorca

**Gràcies per compartir amb
nosaltres, durant aquests
anys, les vostres aventures**

Escenari del Fòrum a l'estadi Courtinho amb l'actuació de l'Escola Municipal de Dança de Porto Alegre

educadors hem de tractar que això no es produeixi perquè tots sabem que quan rebenta la bomba tots patim i el món té els mitjans suficients per mantenir no només els 6000 milions d'habitants que té sinó molts més perquè els recursos naturals ho permeten, és un problema d'organització de la societat i d'organització de la producció, de tal manera que tots puguem marxar endavant com és el destí de tot infant que neix.

PIS.: Què pensa sobre el gran repte que tenim tots d'intentar aconseguir que l'escola pública vagi endavant i que la classe mitjana torni enviar els seus fills a

l'escola pública?

MS: Jo penso que la classe mitjana -estam parlant més aviat de tot el món, propi també de l'Estat espanyol, del que els passa a Europa- ha sortit de l'escola pública per culpa dels governs, que no han tingut la visió d'assegurar una escola pública amb la qualitat suficient per retenir els seus alumnes i per oferir-los un ensenyament gratuït. Si la societat reconeix que avui -estam parlant d'Europa- la informàtica és un camp que convé que la gent conegui i utilitzi i que no podem tenir els joves en la ignorància de les possibilitats que ofereix la informàtica; si això és un consens social, llavors els governs han de dir l'escola ha d'ensenyar informàtica. A quin nivell i a quina edat, si a la primària o a la secundària, això són

tots coneixem i que feiem esment cada vegada que es requereix; allà hi ha 30 articles que fan la descripció dels diferents drets que tots tenim: el 26 es refereix al dret l'educació, hi diu que ha de ser gratuïta i obligatòria per a l'educació bàsica, etc., però aquest document duu un preàmbul, és a dir una introducció, que va ser aprovada també i que val com la resta, i aquesta introducció diu nosaltres aprovam aquesta declaració de drets quedant entès que de no respectar-se aquests drets no els quedarà als pobles un altre recurs que la rebel·lió. Què vol dir això? Que les persones que van redactar això van tenir la saviesa de pensar que estaven advertint que si es distreien i aquells drets era passats per alt com ho estam fent es podrà produir, i serà legítim, que la gent es rebel·li. Diem la rebel·lió contra l'opressió i la injustícia, doncs allà

el món té els mitjans suficients per mantenir no només els 6000 milions d'habitants que té sinó molts més perquè els recursos naturals ho permeten, és un problema d'organització de la societat i d'organització de la producció, de tal manera que tots puguem marxar endavant com és el destí de tot infant.

on hi hagi opressió, injustícia i falta de respecte pels drets humans aquest document, aquest paperet que és tan curtet, ens reconeix el dret a rebel·lar-nos, i no li quedarà a la gent més remei, més resposta que la rebel·lió, no? Bé, això vol dir que estem amenaçats en un món que a força de ser injust i de discriminar i de diferenciar cada vegada més i cada dia d'una manera més pronunciada la situació dels uns i la situació dels altres pot tenir aquesta rebentada de bomba que deia la companya que es podia produir. Jo penso que els

detalls tècnics, però el que és evident és que una família no té perquè dir el meu fill ha de saber informàtica, me'n vaig a l'acadèmia i pago uns quants milers de pessetes cada mes. Si reconeixem que avui conèixer només la llengua materna i no conèixer una llengua de comunicació més universal és un handicap i que convé superar-lo, els pares de família no tenen perquè buscar el professor d'anglès per als seus fills; l'escola -si es reconeix que l'anglès, el francès, la llengua que

sigui, és una necessitat del món del futur- ha de donar el nivell que correspongui, els joves han de sortir del nivell obligatori amb un coneixement d'una altra llengua o d'unes altres llengües gratuïtament, sense que això hagi de passar per una relació comercial amb una altra persona que ensenyi aquestes coses. Llavors és clar, el pare de família va traient els nens de l'escola, i els va portant a l'escola privada perquè l'escola privada li ofereix

discriminació i se'ls incita a aquesta discriminació però ells naturalment no discriminen. L'escola no té perquè crear confusió per aquest motiu, i l'escola pot treballar els problemes de la diferència cultural, de la diferència ètnica, de la diferència de llengua amb termes positius.

Jo tenc dos néts, que van néixer a Barcelona i els seus pares van decidir un moment determinat d'anar a viure a la seva terra d'origen que és l'Uruguai

...si tens un nin que ve d'un lloc i un nin que ve d'un altre i dones sentit positiu a aquesta presència, i treballes l'ensenyament sobre la base de les seves informacions tu valoritzes aquest infant, li dones una dignitat personal i fas un enriquiment del coneixement dels altres i els prepares per a la convivència, per a la multiculturalitat i per a la pau...

esport, li ofereix horaris diferents, li ofereix sala d'informàtica, etc. I tal vegada perquè s'ha anat fent el fals concepte que l'escola privada és millor que la pública i això em sembla una cosa patològica i em sembla igualment patològic que els pares es vegin forçats, empentats a treure els fills de l'escola pública perquè l'escola pública recull els immigrants. Els nens no discriminen, no discriminen com actitud natural infantil, aprenen a discriminar si a casa seva, en el seu entorn, hi ha

i es van emportar els meus néts a l'Uruguai i els van posar a l'escola. Al cap d'un temps jo els vaig preguntar, als meus néts: "Escolta: a la classe, la mestra ha explicat que tu venies de Barcelona? Ha agafat un mapa i heu localitzat Barcelona i heu localitzat Montevideo? T'ha preguntat com havies viatjat des de Barcelona? T'ha preguntat què es menja a Barcelona que sigui diferent del que es menja a Montevideo? T'ha preguntat quina llengua s'utilitza a Barcelona i com es diu tal paraula

Pianos Can Garcias

1.951

Pere Josep Garcias (Pianer)

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca) Tel. i Fax: 971 46 20 16

VENDES I LLOGUERS AMB OPCIÓ A COMPRA

**AFINACIONS · REPARACIONS · RESTAURACIONS
ASSESSORAMENTS · ACCESSORIS · TRANSPORTS**

La gran manifestació congregà més de 40.000 persones, entre elles Ignacio Ramonet portant la pancarta

o tal altra que aquí diem d'aquesta manera? Has parlat de la sardana? T'ha preguntat si hi havia una dansa ..." eren nens que podien explicar aquestes coses i m'han dit "no, no... no hem parlat, em va dir que segués i va fer la classe".

Aleshores, si tens un nin que ve d'un lloc i un nin que ve d'un altre i dones sentit positiu a aquesta presència, i treballes l'ensenyament de la història, l'ensenyament de la geografia, l'ensenyament de les llengües, l'ensenyament de la cultura sobre la base de les seves informacions tu valoritzes aquest infant, li dones una dignitat personal i fas un enriquiment del coneixement dels altres i els prepares per a la convivència, per a la multiculturalitat i per a la pau, perquè si a la classe viuen en pau els adults corresponents han de viure en pau, en món en pau; però si el mestre li diu al que és

nuar fent després i no sé com ha acabat això.

MS: Jo tampoc, a Amèrica Central sobretot hi ha un moviment molt fort que en diuen d'educació popular, és a dir un moviment alternatiu que ha creat una resposta educativa allà on l'Estat no en posa cap o en situacions on l'Estat no arriba perquè hi havia situacions de violència que ho impedi-
dien. D'això se'n diu a l'Amèrica Llatina, de manera general, educació popular; nosaltres podríem dir que la que feim a les nostres escoles també és popular perquè el poble som tots, però a Amèrica es distingeix aquest tipus d'educació alternativa. I aquesta educació popular moltes vegades està a càrrec de mestres que han sortit del grup: jo he vist pagesos semianalfabets fent alfabetització dels que eren més analfabets i això és legítim perquè és donar eines de coneixement

Amèrica Central hi ha un moviment molt fort que en diuen d'educació popular, és a dir un moviment alternatiu que ha creat una resposta educativa allà on l'Estat no en posa cap o en situacions on l'Estat no arriba perquè hi havia situacions de violència que ho impedi-

més morenet seu en un racó, el seu lloc, i només aprofita les circumstàncies negatives que aquella criatura pot portar, la discriminació ja està feta. De tal manera que a mi em sembla que l'escola té aquí un paper força fonamental per a la integració de la població.

PIS: Li vull demanar, ara que xerram d'aquest camp de l'educació, per una experiència de la Unesco, un projecte alternatiu, que es va dur a terme a Guatemala, fora del programa oficial, amb material propi, material que varen conti-

venguin d'on venguin, no es pot dir no a tu no et podran alfabetitzar si no ve algú que sigui dins del marc de la universitat i amb un bon salari perquè això no ho tendrem mai, de tal manera que sobre un principi que els cubans quan a les seves activitats inicials, després de la seva revolució, feien la promoció de l'ensenyament per a tothom deien "El que sabe más, enseña al que sabe menos" i així ho fan tots. Això passa bastant a l'Amèrica Llatina i té avantatges i desavantatges. Els avantatges són que, generalment, aquestes escoles populars tenen

en compte les condicions del medi humà i natural molt més que les de l'ensenyament oficial. L'ensenyament oficial redacta els currículums en un escriptori, a la capital,... i els mestres l'han d'aplicar, els infants a vegades s'interessen o no s'interessen, aprenen o no aprenen perquè allò moltes vegades no està adaptat, en canvi les escoles populars es demanen quins són els problemes que hi ha al lloc i d'aquests problemes treiem la lectura, l'alfabetització, les paraules clau per iniciar les paraules generadores que deia en Pablo Freire, els

vénen d'aquests pagesos que han viscut la discriminació, la pobresa, l'endarreriment,... de cop i volta, són propietaris, cooperativistes d'una empresa productiva i racional, naturalment els fills són formats en aquests conceptes i reben una motivació per sumar-se a aquesta ideologia que hi ha darrera del moviment sense terra. Bé, jo veig avantatges en això encara que desavantatges n'hi ha un parell: un és que a molts llocs els mestres que s'encarreguen de l'ensenyament primari no han passat per una escola normal, són joves que

que allà on hi havia una escola popular hi hagi una escola oficial... jo seria partidari que l'Estat posés l'escola pública disponible a tot arreu però no una escola pública de ciutat sinó l'escola pública comunitària que és la que està inspirant el moviment d'educació popular.

problemes d'aritmètica, l'ensenyament de les ciències naturals,... No parlarem d'un animal que no existeix en el medi sinó que tractarem d'estudiar a fons un animal propi i els animals més o menys respiren i digereixen de la mateixa manera però no es fa amb un animal exòtic sinó amb un animal propi, això és un avantatge important, a més a més que, generalment, aquest ensenyament té d'alguna manera una càrrega ideològica. Aquí al Brasil existeix el moviment dels treballadors sense terra i el moviment té el seu assentament allí mateix on hi ha una comunitat de productors que han ocupat i rebut unes terres i allí sempre hi ha una escola, si no la troben es fa, i naturalment els fills que

tenen uns quants cursos d'ensenyament primari o d'ensenyament secundari i que se'ls fa uns curssets perquè es facin pedagogs com sigui. Això és una limitació ja que si fossin mestres amb més cursos naturalment ho farien tal vegada millor, i un altre inconvenient és el que tu senyales: els alumnes passen per la seqüència lògica de cursos i en cert moment acaben la primària. Hi ha països on per treballar s'exigeix un certificat d'ensenyament primari. Qui dona aquest certificat d'ensenyament primari? Hi ha països on això s'ha resolt amb un acord que permet que els alumnes de l'educació popular passin unes proves a l'escola oficial i puguin rebre l'ensenyament secundari amb igual-

MENÚ DIARI

**Ctra. Manacor - Inca, km. 9
Tel. 971 83 02 46
07520 PETRA**

**BATEJOS - NOCES
COMUNIONS
MENJARS D'EMPRESA**

tat però en altres casos com en l'alfabetització dels adults, això no té la menor importància. Per als adults tot el que puguin aprendre no només en les tradicions escolars, sinó també en agricultura, en salut, en organització comunitària, etc., tot això no necessita ni diplomes, ni certificats, ni exàmens, significa que es visqui, naturalment. De manera que hi ha un problema, el nou enteniment és que aquest moviment d'educació popular que es justifica quan no hi ha escola, quan hi ha una guerra o una situació de violència, quan desapareix la

mundial i de solidaritat amb el pobles d'Amèrica Llatina i jo hi estic ficat i hi faig coses, de manera que una part de la meua jornada de treball va per aquí, que és una activitat comunitària, on hi ha molta gent catalana i també companys d'Amèrica Llatina. De vegades em conviden a fer xerrades, sobre aquestes coses que parlem aquí, sobre com està l'educació al món i jo no parlo mai de l'educació a Catalunya perquè no l'he viscuda, en canvi del que passa al món és més o menys fàcil està informat. I una altra activitat és que sóc un ciuta-

Fa poc vaig fer una xerradeta a Menorca convidat pel Fons Menorquí de Solidaritat i vaig quedar admirat que una illa tan petita tengués molta més pràctica de solidaritat que a tot Catalunya, era tan impressionant, que vaig quedar admirat i content d'haver estat convidat.

fa falta d'escola i la violència, desapareix el problema i llavors el que necessiten és que allà on hi havia una escola popular hi hagi una escola oficial, però el que és desitjable és que aquesta escola oficial tenguí l'esperit de l'escola popular. És a dir, jo seria partidari de l'oficialització progressiva, que l'Estat posés l'escola pública disponible a tot arreu però no una escola pública de ciutat sinó l'escola pública comunitària que és la que està inspirant el moviment d'educació popular.

PIS.: I per acabar, com veu la vida? Sobretot les activitats vostres...

MS: Jo estic ocupat amb coses que tenen a veure amb l'educació i fora de l'educació. A Barcelona hi ha un moviment molt important de solidaritat

dà i com a ciutadà també em pronuncio, també surto al carrer, i m'integro en algunes coses, per exemple en una institució molt petita, molt modesta, que no té ni estatuts però que tracta de pensar, de discutir els problemes de la societat contemporània, que es diu la Mesa Cívica per al Drets Socials i treballa els problemes actuals: què és la democràcia? Cap a on ha d'anar la democràcia? Què vol dir participació ciutadana? Quina posició tenim davant d'aquesta situació de violència que avui estem travessant? O sigui aquesta és una activitat com a ciutadà que també porta alguna estoneta.

PIS.: D'això també en fa alguna conferència?

MS: Sí, fa poc vaig fer una xerradeta a Menorca

perquè vam tenir una reunió d'ONG perquè allà hi ha un moviment important de solidaritat, el Fons Menorquí de Solidaritat i vaig quedar admirat que una illa tan petita tengués molta més pràctica de solidaritat que a tot Catalunya, perquè hi ha solidaritat a Catalunya però la que hi havia a Menorca era tan impressionant, en aquella petita illa, que vaig quedar admirat i content d'haver estat convidat.

PIS.: Moltes gràcies! Fins un altre dia!

MS: Molt bé!

Els lemes contra la guerra foren els eixos centrals de la gran caminada

fórum mundial

fòrum mundial d'educació

Un dels eixos temàtics de discussió al Fòrum

L'EDUCACIÓ COM A DRET:**AJUST ESTRUCTURAL****I BALANÇ EDUCATIU**

de educação

Emmarcat dins de l'eix temàtic "L'Educació com a dret" va tenir lloc a la Cambra Municipal de Porto Alegre el debat titulat: "Ajust estructural i balanç educatiu del planeta", en el qual varen intervenir: Sergio Hadad (doctor en Història i Sociologia de l'Educació per la Universitat de Sao Paulo) Pere Polo (llicenciat en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona) i Régine Tassi de la Universitat de Toulouse.

Pere Polo va centrar la seva exposició en la problemàtica de l'alumnat immigrant a la comunitat de les Illes Balears. Encara que també va presentar unes estadístiques sobre la importància de la immigració a la Unió Europea, on més de 12 milions de persones són immigrants. La xifra més alta correspon a Alemanya amb 5 milions, seguida de França amb més de 2; 1'5 en el Regne Unit i més de mig milió a Espanya. Per comunitats autònomes espanyoles, Balears representa la comunitat amb la taxa més alta, amb un 16'74 per cent de la seva població, Canàries amb un 10'92, Catalunya amb un 2'07, Madrid amb un 1'31 i Andalusia amb un 0'28.

L'increment del fenomen migratori a l'estat espanyol coincideix amb l'aplicació de la Reforma Educativa. S'accentua la desigualtat social de procedència, s'incrementa el perill d'exclusió social per aquesta causa i s'obliga l'escola a revisar la funció que fins

ara havia tengut.

Va destacar el canvi que ha representat per a l'Estat Espanyol el fet de passar de ser un Estat emissor d'emigrants a un estat receptor d'ells, amb tota la problemàtica social que això comporta. Per aquest motiu, el govern de l'Estat va impulsar una nova Llei d'Estrangeria amb clara voluntat de segregació, la qual cosa suposa que es reconeixen dos tipus de persones: unes amb reconeixement de plens drets i, altres, amb uns

Régine Tassi, Pablo Gentili, Pere Polo i Sergio Adad

La Mesa Sindical del Fòrum

drets molt pal·liats o nuls. L'actual llei d'estrangeria ha significat un clar retrocés en els drets socials (dret de reunió, sindicació, manifestació), redueix les possibilitats de regularització, amenaça amb l'expulsió, i sobretot és una font constant de mà d'obra barata per als empresaris. A l'àmbit de l'educació, va destacar la importància que aquesta té, no sols per a l'adquisició del ple desenvolupament de la personalitat i d'habilitats per al futur treball, sinó que és l'únic camí per a la integració a la societat. No obstant aquesta integració topa amb greus esculls: llengües diferents, cultures i religions diferents i, la majoria de vegades, l'escala social més baixa. Això genera: la concentració d'alumnat immigrant (els guettos escolars), una escolarització tardana, absentisme i abandó primerenc de part de les alumnes, falta de conscienciació de les

da: l'escola ha de lluitar contra la marginalitat i exclusió d'una part de la societat; ha d'evitar que les diferències es converteixin en desigualtats; les persones educadores han de ser responsables, han de trobar alternatives imaginatives per aprofitar la riquesa de la diversitat. La formació del professorat és bàsica per poder no sols educar sinó afavorir la integració. Però no tot depèn de l'escola. És necessari impulsar polítiques integradores: ha d'impulsar-se una

política social de l'habitatge; una igualtat de condicions laborals en l'oferta de treball; control en l'admissió i matriculació de l'alumnat en els centres mantenguts amb fons públics. En definitiva, educar en la convicció que som més iguals que diferents; educar amb la voluntat de canviar les actituds generadores dels processos d'exclusió; educar per a la gestió dels conflictes, però no oblidar les polítiques globalitzadores d'una vertadera integració.

Sergio Hadad va analitzar la realitat social, econòmica i política del neoliberalisme a través de l'educació al Brasil. El Banc Mundial és el que estableix l'estructura, el funcionament i el finançament dels diversos nivells i modalitats de l'en-

Pere Polo: L'existència actual de tres xarxes de tipus de centres educatius -públics, concertats i privats- no afavoreix l'escolarització de l'alumnat immigrant sinó, en general, en els centres públics. Això provoca que l'escola pública es transformi, en molts casos, en una escola de la marginalitat i dels guettos.

famílies de la necessitat d'escolarització. L'existència actual de tres xarxes de tipus de centres educatius -públics, concertats i privats- no afavoreix l'escolarització de l'alumnat immigrant més que, en general, en els centres públics. Això provoca que l'escola pública es transformi, en molts casos, en una escola de la marginalitat i dels guettos.

Va acabar la seva exposició enumerant una sèrie de propostes davant de la problemàtica exposa-

senyança (des del jardí d'infància al postgrau) definits en la Llei de Directrius i Bases de l'Educació Nacional (LDB), líder de l'ideari neoliberal al Brasil. De la seva anàlisi en destacam:

- Que el govern federal tot just reconeix els greus problemes de l'educació, sense relacionar-ne la causa-efecte, així va destacar la falta de responsabilitat de l'Estat al destinar menys del 4'0 % del PNB a l'educació. Que s'incentivin les

condicions per a la privatització d'institucions escolars, particularment les d'ensenyament superior.

- La falta de democratització a les institucions educatives. La falta de qualitat educativa, sobretot en la formació del professorat; la substitució de professorat per postgraduats; la subcontractació de les activitats educatives complementàries. Es minimitza la formació humanística, s'incentiva la formació tecnològica i, es transforma l'educació en una mercaderia.

- Va denunciar l'exclusió social per part de

la mercantilització educativa. De com l'enorme aparell educatiu francès s'està preparant, cada vegada més i millor, per a la competitivitat econòmica. De com s'està formant l'alumnat amb l'objectiu de ser educat i estimulat cap al consum.

- L'escola s'adapta a les necessitats de l'economia. La flexibilitat és la paraula clau. Es tracta de l'adaptació al món productiu, és l'aprenentatge al llarg de tota la vida de la classe treballadora. És el binomi: ocupació i productivitat. El projecte no té cap ambició humanista. L'escola ja

Sergio Hadad: advoco per la unió i organització del professorat entorn de la defensa de l'educació pública, com a patrimoni social i estratègic de la construcció d'una societat justa i solidària.

l'Estat en adoptar mesures ineficaces per a acabar amb l'analfabetisme de 19'5 milions de persones brasileres, prop de 5 milions d'elles en edat d'escolarització obligatòria (7 a 14 anys), al reformar l'educació vinculant-la a les demandes de mercat, impeding la formació propedèutica, dificultant l'accés de la classe treballadora a l'ensenyament superior; al suprimir el finançament públic de l'educació infantil i de l'educació de les persones adultes, incrementant l'ajuda pública a l'educació superior privada.

- La desvalorització del professorat, al cobrar uns salaris tan baixos i tenir unes pèssimes condicions de treball, amb greus dificultats en la seva formació, de baixa qualitat després de reduir la seva formació inicial a programes mínims, fragmentats, de caràcter clarament tec-

no és el lloc de transmissió de coneixements. És el context econòmic qui desvia els continguts i la recerca d'ocupació. S'instrumentalitza l'ensenyança en benefici de la competència econòmica.

- La formació més pròxima a l'empresa, menys institucional i més informal està guanyant terreny ràpidament. Del que es tracta és d'incentivar l'ensenyança privada de manera mercantilista. Els poders públics no arriben a assumir tota la preparació i formació de la mà d'obra necessària.

- La formació de l'alumnat com a futurs consumidors a través de l'entrada d'empreses, de determinades marques, als centres educatius. En definitiva l'escola de la producció serà, encara molt més, una via de la reproducció social.

Régine Tassi: L'escola ja no és el lloc de transmissió de coneixements. És el context econòmic qui desvia els continguts i la recerca d'ocupació. S'instrumentalitza l'ensenyança en benefici de la competència econòmica.

nicista.

Va acabar la seva exposició advocant per la unió i organització del professorat entorn de la defensa de l'educació pública, com a patrimoni social i estratègic de la construcció d'una societat justa i solidària.

Régine Tassi va dissertar sobre els eixos bàsics de l'educació actual a França. De com les polítiques globalitzadores estan afectant, també, a l'educació.

- Del pas de la massificació escolar a l'era de

Les alternatives, les propostes de les tres exposicions es resumeixen en la defensa d'una escola pública, ben finançada, democràtica i solidària. Resistència als embats neoliberals, contra les multinacionals i les organitzacions internacionals que impulsen l'evolució mercantil de l'escola i lluita contra els governs que assegurin les condicions per desenvolupar aquesta mercantilització.

fórum mundial

fòrum mundial d'educació

CARTA DE PORTO ALEGRE PER L'EDUCACIÓ PÚBLICA PER A TOTHOM

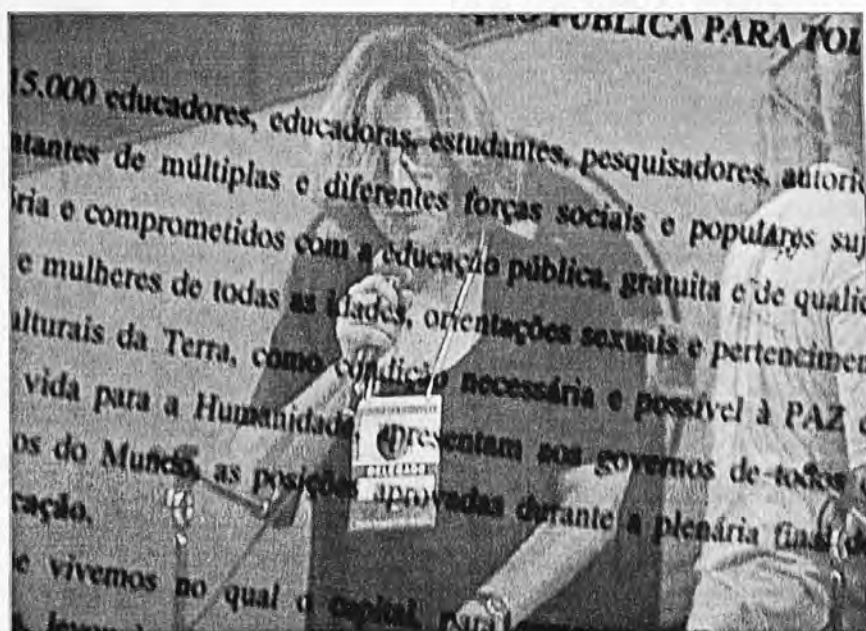
de educação

Els participants del Fòrum Mundial d'Educació: educadors, educadores, estudiants, autoritats, sindicalistes, representants de les múltiples i diferents forces socials i populars, i les més de 15.000 persones protagonistes de la història i compromeses amb l'educació pública, gratuïta i de qualitat per a tots els homes i dones de totes les races, religions i cultures de la terra, presenten als governs de tots els països i a tots els pobles del Món les posicions aprovades durant la plenària final del Fòrum Mundial d'Educació, per a millorar les perspectives de vida per a la Humanitat i l'èxit de la PAU.

El període en què vivim, on el capital, per tal d'augmentar els seus guanys a concentracions mai vistes, porta a la misèria, i a la guerra a la gran majoria de la població mundial i produeix l'abandó i la massacre de la infància, i que és la més cruel i deshumanitzadora fase d'aquest model de societat, precisa ser entès com de ruptura.

En l'actual conjuntura internacional, després de l'acte terrorista de l'11 de setembre, per tots repudiat, va quedar més clar tant el desequilibri entre el nord i el sud i la separació creixent entre rics i pobres com també el perill de la violència originada pels irracionalsmes que amenacen tota forma de civilització. Les forces dominants del món cerquen mostrar el moment present com de catàstrofe mundial. Per a la gran majoria dels éssers humans, no obstant, aquest

trencament pot ser vist com el pas d'una situació a una altra, en la qual la solidaritat, la llibertat, la igualtat i el respecte a les diferències es reforcen, així com la idea que avui existeixen en el món, forces i riqueses capaces d'alimentar els famolencs i de dotar a tots de condicions materials i

Una delegada i la Carta de Porto Alegre per l'Educació Pública per a Tothom

espirituals, entre les quals sobresurt l'educació pública, gratuïta i de qualitat socialment referenciada.

És en aquest context i com a part d'aquestes forces que es va reunir el Fòrum Mundial d'Educació, i va demostrar que el moment de pas està sent construït a tots els racons de la Terra per moviments socials i governs compromesos amb la democràcia i amb les causes populars, amb la

i Assis, l'Acció per la Tributació de les Transaccions Financeres en Suport al Ciutadà (ATTAC), entre altres. En elles, s'hi van trobant alternatives populars i democràtiques que s'oposen a les pressions financeres representades pel Banc Mundial, per l'Organització Mundial de Comerç (especialment l'acord general sobre el comerç i els serveis que posa en perill l'educació pública), pel Fons Monetari Internacional, que

existeixen en el món, forces i riqueses capaces d'alimentar els famolencs i de dotar a tots de condicions materials i espirituals, entre les quals sobresurt l'educació pública, gratuïta i de qualitat

proposició, en el camp i en la ciutat, d'alternatives a l'excloent globalització neoliberal.

Són molts els fronts de lluita, a diverses parts del món: forces zapatistes, Moviment dels Treballadors sense Terra, moviment contra l'apartheid, contra el neoliberalisme i per la humanitat en Belém do Pará-Brasil, la 3a Conferència Mundial contra el Racisme, la Discriminació Racial i la Xenofòbia en l'Àfrica del Sud, la Marxa per la Pau realitzada per l'ONU a Perúgia

diuen "reorganitzar l'economia del món".

En aquest context, entenem com a fonamental aprofundir la solidaritat i l'organització entre els moviments socials, associatius, sindicals i parlamentaris, promovent trobades mundials, en diversos països i ciutats. Les reaccions ocorregudes a Seattle, Davos, Cancun, Quebec i Gènova, les vagues i les marxes realitzades per treballadors de diferents categories, especialment els treballadors en educació i els estudiants, el Fòrum

WEIB
El web educatiu
de les Illes Balears

Adreça electrònica per al professorat de les Illes Balears

El professorat d'ensenyament infantil, primari i secundari de les Illes Balears pot sol·licitar una adreça electrònica que podrà fer servir com una eina més de treball a la seva disposició.

L'adreça electrònica tindrà la forma: *nom_usuari @ educació.caib.es*, i serà allotjada dins d'un servidor de la CAIB.

L'identificador *nom_usuari* serà assignat per la Conselleria d'Educació i Cultura, a partir de la lletra inicial del nom, i seguida del primer llinatge.

Si voleu donar-vos d'alta com a usuaris o usuàries de l'adreça electrònica, accediu a la pàgina web

<http://weib.caib.es>

a l'apartat **sol·licitud d'adreça electrònica**.

Joao Antonio Felicio, President de la Central Unica Dos Trabalhadores

Social Mundial i aquest Fòrum Mundial d'Educació indiquen que, amb els peus en el present, criticant això terrible que se segueix fent contra tots els pobles, els homes i les dones del món van construint, amb esperança, el futur. Per això, és necessari repudiar la mercantilització de l'educació que permet als països del nord, aprofitant la seva posició dominant, atreure els cervells

la sostenibilitat del medi ambient i l'ampli accés de totes i tots als béns culturals comuns, entre els quals tots els tipus d'educació, impulsats per la formació dels valors de solidaritat, llibertat i del reconeixement de les diferències per a la superació dels factors que varen crear i creen jerarquies entre els éssers humans. La constitució d'un projecte social en oposició al model de globalització neoliberal exigeix la incorporació de forces creixents en aquesta lluita, a penes començada, i el combat a tots els fonamentalismes.

Estem junts com a germans en una lluita pel convenciment que, qualssevol que siguin les seves creences, maneres de viure, gusts, sentiments, diferències en termes de necessitats educatives especials, l'ésser humà és sempre un subjecte de drets. L'educació, condició necessària per al diàleg i per a la PAU, té un paper important en aquesta lluita, en la mesura en què els tan diversos i sempre col·lec-

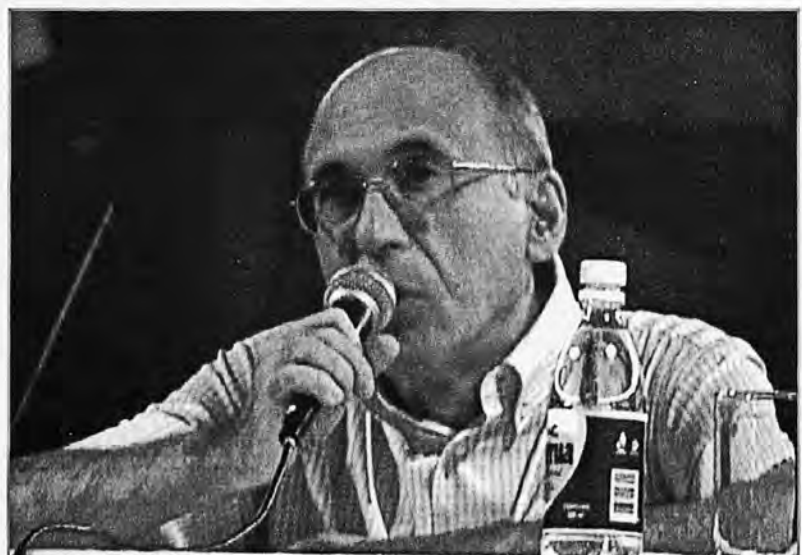
Estem junts en una lluita pel convenciment que, qualssevol que siguin les seves creences, maneres de viure, gusts, sentiments, diferències en termes de necessitats educatives especials, l'ésser humà és sempre un subjecte de drets

dels països del sud a través d'una immigració selectiva. Tot això indica la possibilitat d'ampliar les alternatives realment solidàries, populars i democràtiques, entre elles les relatives a l'escola pública, gratuïta i de qualitat, a tots els nivells.

En aquest sentit, entenem que la lluita contra la globalització neoliberal exigeix que afermem les solucions ja existents i que cerquem noves oportunitats d'actuació en els àmbits local, regional, nacional i mundial.

Seran benvingudes a la lluita i a la concretització d'alternatives populars i democràtiques totes les forces, organitzacions i sectors que entenguin la necessitat d'un canvi radical en les propostes econòmiques en tràmit a l'escala mundial, així com a les polítiques públiques nacionals i locals, per a permetre la igual distribució de les riqueses,

tius espais en els quals ella es dona, són llocs de discussió, vivència i convivència. L'escola pública, en aquest procés, es transforma i reviu com a espai/temps de possibilitats per a trobades d'ho-

Bernard Charlot, Doctor en Ciències de l'Educació i ponent al Fòrum

mes i de dones de totes les edats. Així, al contrari de l'afirmació que fan les forces del capital que l'escola pública ja està superada, reafirmem la seva potència i permanent moviment en la reinvenició del quotidià de les nostres societats i en la seva pròpia transformació, com a resultat del protagonisme dels exclosos.

La conquesta del poder polític en cada situació concreta, nacional i local és també un dels fronts de lluita, ja que la globalització del capital sempre va necessitar de governs nacionals, regionals

van succeir en l'última dècada a escala mundial, identificats amb les idees expressades en aquest document, i vénen indicades com a eixos prioritaris per al Fòrum Social Mundial/2002.

El Fòrum Mundial d'Educació es presenta com a realitat i possibilitat en la construcció de xarxes que incorporen persones, organitzacions i moviments socials i culturals locals, regionals, nacionals i mundials que confirmen l'educació pública per a tots com a dret social inalienable, garantida i finançada per l'estat, mai reduïda a la condició

El Fòrum Mundial d'Educació es presenta com a realitat i possibilitat en la construcció de xarxes que incorporen persones, organitzacions i moviments socials i culturals locals, regionals, nacionals i mundials que confirmen l'educació pública per a tots com a dret social inalienable, garantida i finançada per l'estat.

i locals capaços d'executar els seus plans i fer valer la seva força. La creació d'alternatives a les propostes neoliberals està sent construïda amb governs populars i democràtics, teixits amb dificultats i que es configuren com una possibilitat creixent.

La lluita per canvis en el món del treball, en la perspectiva d'una professionalització que es basa en l'accés de tots a l'evolució científico-tecnològica, precisa ser acompanyada de garanties dels drets socials per als treballadors i treballadores i de reconeixement universal del certificat professional. Aquesta lluita manté relació estreta amb els tants canvis abans indicats, exigint, així, l'ampliació del coneixement humanista, tècnico-científic, ètic i estètic i la incorporació real del dret a les diferències, perquè ens puguem comprendre, aproximar i superar jerarquies entre éssers humans, causades pel gènere, l'edat, la raça, la religió i expressions culturals i polítiques. Els treballadors/treballadores de l'educació tenen, amb relació a això, històries a contar sobre els seus esforços comuns i cerquen participar en els múltiples moviments socials, en la tessitura d'un món més just i pacífic, afirmant la importància del seu treball per a la primera infància, els infants, els joves, els adults i els vells.

Aquest Fòrum Mundial d'Educació se suma a les discussions realitzades en els diversos fòrums d'Educació que es

de mercaderia i servici, en la perspectiva d'una societat solidària, radicalment democràtica, igualitària i justa.

Porto Alegre (Brasil), 27 d'octubre del 2001.

LES NOSTRES BOTIGUES A:

PALMA .....C/. Francesc Fiol i Joan, 10
 .....Pça. Pere Garau, 20 C i D
 .....C/. Aragó, 17
 .....C/. Blanquerna, 18

FELANITX .....C/. des Convent, 37

MANACOR .....Avda. Baix des Cos, 3

CALES DE MALLORCA ...Centre Comercial

ALCÚDIA .....Pça. Constitució, 10

CALA MILLOR .....C/. Son Jordi, 4

SA COMA .....Avda. Savines, 118

fórum mundial

de educação

fòrum mundial d'educació

ANNEX I

Fórum Nacional em Defesa da Escola Pública

(Fòrum Nacional de Defesa de l'Escola Pública)

L'EDUCACIÓ BRASILERA

ATACADA

(DENÚNCIA A LA COMUNITAT INTERNACIONAL)

Quan al Brasil l'ofensiva neoliberal intensifica el seu atac a la classe treballadora i, particularment, als seus drets d'educació pública, gratuïta i de qualitat, el Fòrum Nacional de Defesa de l'Escola Pública denuncia a la comunitat internacional no només aquest atac sinó també la repressió als que lluiten resistint.

El Fòrum Nacional de Defesa de l'Escola Pública és una ampla articulació política, que aglutina entitats acadèmiques, d'estudiants, sindicals, moviments socials i organitzacions de la societat civil. Aquestes organitzacions fa més de deu anys que lluiten intransigentment per una educació per a tothom, pública, gratuïta i laica, a tots els nivells i modalitats de l'educació, caracteritzada per la qualitat social. Aquest Fòrum va ser

promesa i mai no acomplida; per xarxes comprovades de narcotraficants, robatoris i corrupció infiltrats en el Poder.

El futur de la nostra societat es veu a les cares dels nins-treballadors en el camp i a la ciutat, que realitzen activitats d'alt risc, per exemple a mines, exposant, per a qui vulgui, el segrest de la infància... en els nins i adolescents que són forçats a la prostitució; en les rebel·lions cada vegada més

L'escenari brasiler de la fi del segle XX es caracteritzà per l'existència de nous i nombrosos exèrcits d'exclusos; contingents de treballadors rurals sense terra que ocupen propietats improductives; per xarxes comprovades de narcotraficants, robatoris i corrupció infiltrats en el Poder.

responsable de les principals conquestes introduïdes a la Constitució Federal de 1988. Des del seu inici l'actuació es desenvolupa en condicions desfavorables.

L'escenari brasiler de la fi del segle XX es caracteritzà per l'existència de nous i nombrosos exèrcits d'exclusos, els que es disputen pam a pam els espais públics urbans, realitzant treballs informals de manera vexatòria; per enormes contingents de treballadors rurals sense terra que ocupen propietats improductives exigint una reforma agrària

freqüents als instituts i correccionals, que aglutinen nins i joves sense perspectives; en l'indi que va ser cremat al carrer a Brasília, capital del país, i a poca distància del Palau Presidencial. Per indiferència del Poder Públic indigents ja varen menjar carn humana a femers d'hospitals en una tràgica antropofàgia compulsiva i no com metàfora cultural. Masacres s'alternen en el temps i en l'espai, a les àrees rurals o urbanes. Una atenció indiferent de les autoritats constituïdes, suposadament representatives de tota la societat.

Aquesta és la realitat social, econòmica i política del neoliberalisme, que, a través d'una suposada globalització inexorable, intenta imprimir una marca indeleble a les polítiques públiques, entre elles l'educació. Són organismes internacionals els que indueixen aquestes polítiques que són imposades pels governants brasilers "per damunt de qualsevol sospita".

A l'Educació regeixen les determinacions del Banc Mundial que, de fet, estableixen l'estructura, el funcionament i el finançament dels diferents

mes internacionals:

- Retirant la responsabilitat de l'Estat, al destinar només menys del 4,0% del PNB per a l'educació, al transferir per a la societat una part cada vegada més grossa del finançament de l'educació, al crear condicions per a la privatització d'institucions escolars, particularment les de l'ensenyament superior;

- Restringint la democràcia, a l'impedir la participació per elegir els dirigents de les institucions educatives, a l'oferir una educació de mala quali-

Les entitats del Fòrum sistematitzaren la seva utopia educativa mitjançant la construcció d'un Pla Nacional d'Educació (PNE), instrument de referència i intervenció política per garantir la concretització del somni col·lectiu d'una educació per a la ciutadania, reafirmant-la com a dret de tothom i deure de l'Estat

nivells i modalitats de l'ensenyament, del jardí d'infància al post-grau, definides a la Llei de Directrius i Bases de l'Educació Nacional (LDB), expressió legal més recent de l'ideari neoliberal al Brasil. El Fòrum va tenir un paper important en la construcció d'un projecte alternatiu de LDB, el qual, malgrat ser representatiu de la societat brasilera, va ser substituït en el Senat i finalment aprovat en el Congrés Nacional pel que és vigent actualment.

Dins d'aquest quadre, el govern federal tot just reconeix algunes nafres en l'educació - de les quals no se sent responsable- parlant d'elles a textos oficials sense considerar la relació causa-efecte, com si fossin coses "naturals", seguint i conseqüentment aprofundint la política dels organis-

tat per a la formació de la ciutadania, al tractar com cas policial l'organització sindical i les manifestacions d'indignació front a aquest estat de coses;

- Flexibilitzant les relacions de treball, al rebaixar drets laborals històricament conquerits, al substituir professors i professores per postgraduats en activitats docents, al subcontractar les activitats de suport;

- Privilegiant la racionalitat tècnica, al fragmentar currículums, al simplificar la formació, al minimitzar la formació humanista, al tractar l'educació com una mercaderia;

- Potenciant l'exclusió social, a l'adoptar mesures que s'han comprovat ineficaces per acabar amb l'analfabetisme de 19,5 milions de brasilers,

prop de 5 milions dels quals en edat d'escolarització obligatòria (de 7 a 14 anys), al reformar autoritàriament l'educació vinculant-la a les demandes del mercat, impedit la formació propedèutica i, d'aquesta manera dificultant enormement l'accés de la classe treballadora a l'ensenyança superior, al suprimir el finançament públic de l'educació infantil i de l'educació d'aquells joves i adults que no varen poder realitzar els seus estudis en el moment indicat, al privilegiar l'expansió i el subsidi públic de l'educació superior privada;

- Desvaloritzant els professionals de l'educació, al pagar baixos salaris i oferir pèssimes condicions de feina, al dificultar la seva formació contínua de qualitat des-

Vista parcial de la gran manifestació amb el suport de la gent del carrer

prés de reduir la seva formació inicial a programes mínims, fragmentats, de caràcter clarament tecnicista.

Les entitats que integren el Fòrum avaluen la situació política i social del projecte governamental com a molt negatiu i contrari als interessos de la majoria de la població brasilera, consolidat tant en la LDB i la legislació correlativa, com en la continuïtat de polítiques educatives excloents, implementades pel president Fernando Enrique

currículum antagònics a les utilitzades pels sectors hegemònics per sustentar la política nociva d'exclusió subordinada als interessos del gran capital especulatiu, via PNE/MEC. Així, entenem el PNE-Proposta de la Societat Brasileira com una de les propostes més democràtiques i representatives a la història de l'educació brasilera contemporània. Encara, el govern FHC, procedint de la mateixa manera amb l'aprovació de la LBD, desconsiderant novament la proposta de la societat

El PNE de la Societat Brasileira es recolza en la defensa de principis ètics orientats a la recerca d'igualtat i justícia social. Les seves propostes varen ser forjades a la llum de concepcions d'ésser humà, de món, de societat, de democràcia, d'educació, d'autonomia, d'administració participativa, d'avaluació i de currículum ...

Cardoso (FHC) i la resta de governs (provincials i municipals) i partits polítics que li donen suport. Les entitats del Fòrum que s'avançaren al govern sistematitzaren la seva utopia educativa mitjançant la construcció d'un Pla Nacional d'Educació (PNE), instrument de referència i intervenció política per garantir la concretització del somni col·lectiu d'una educació per a la ciutadania, reafirmant-la com a dret de tothom i deure de l'Estat, segons consta a la Constitució brasilera.

L'estratègia de construcció democràtica del PNE (Proposta de la Societat Brasileira) obliga el govern a produir de forma ràpida la seva versió, el PNE-Proposta de l'Executiu al Congrés Nacional (PNE/MEC) mostrant les concepcions reals i les directrius d'una política educativa com a resultat de la forma d'Estat definit pels sectors hegemònics, representats pel govern FHC, on es veu clarament la implementació de polítiques excloents. El que es venia fent d'amagat, ara està documentat com a política del govern, com la legalització de l'*apartheid* educatiu ja instal·lat.

El PNE de la Societat Brasileira es recolza en la defensa de principis ètics orientats a la recerca d'igualtat i justícia social. Les seves propostes varen ser forjades a la llum de concepcions d'ésser humà, de món, de societat, de democràcia, d'educació, d'autonomia, d'administració participativa, d'avaluació i de

brasileira, manipulant el poder legislatiu, va aprovar el 13 de desembre del 2000 el seu PNE. Després, el mateix president eliminà part del projecte aprovat per la seva base parlamentària, vetant moltes fites, en la seva majoria relatives al finançament públic de l'educació.

Dins del procés de resistència i lluita per l'educació pública, durant aquests anys el Fòrum va realitzar i va participar a diversos esdeveniments: la Marxa dels Sense Terra (abril, 1998); la Marxa dels 100 mil (agost, 1999); la realització de la Marxa Nacional en Defensa i Promoció de l'Educació Pública, convocada pel Fòrum Nacional per la Terra, el Treball i la Ciutadania, el 6 d'octubre del 1999, precedida de manifestacions contundents a Províncies i Municipis, la participació en el dia Nacional de Paralització i

Les pancartes, la gent, el color, la gran animació de la caminada

Plaçà del Mercat, fi de la manifestació

Protesta en Defensa de la Democràcia i del Treball, el 10 de novembre del 1999.

L'any 2000 va ser marcat per la indignació del

unir-se, organitzar-se i defensar l'educació pública com a patrimoni social i instrument estratègic

cipals de partits opositors al govern FHC. D'aquests dos moments, als quals el Fòrum va donar prioritat, queda la certesa que el poble brasiler unit i organitzat en els seus moviments socials podrà redefinir els rumbs de la política i de la vida social en el país. El Fòrum Nacional de Defensa de l'Escola Pública convoca els treballadors del món a

El Fòrum Nacional de Defensa de l'Escola Pública convoca els treballadors del món a unir-se, organitzar-se i defensar l'educació pública com a patrimoni social i instrument estratègic de construcció d'una societat justa i solidària.

poble brasiler i la seva capacitat de qüestionar abusos del govern. Dia 7 de setembre -Dia de la Independència- marca la fi de la jornada de 5 dies de lluita en el Plebiscit del Deute Intern i Extern del Brasil, organitzat per entitats de la societat civil, on de 5.476.115 electors varen dir No a l'acord amb el FMI, No a continuar pagant el deute extern, No a l'ús de la major part del pressupost federal, provincial i municipal per pagar el deute intern a especuladors. A l'octubre, més del 30% dels electors brasilers varen dir Sí a l'esperança d'un futur millor i a la instal·lació d'un nou ordre polític en el país, marcada per l'ètica i pel compromís amb la majoria de la població, a l'eleger 769 intendants muni-

de construcció d'una societat justa i solidària.

Brasília (DF), 25 de gener del 2001

EL VIATGE DEL SEUS SOMNIS AL SEU ABAST AMB

SERRA NORD

NOUS CAMINS PER VIATJAR

C/ 31 de Desembre, 12 - 07004 PALMA

tel.- 20 46 00 - fax.- 20 44 50

**PERQUÈ ELS OFERIM
ELS MILLORS VIATGES
ALS MILLORS PREUS!**

AMB LA QUALITAT DE

Ramuntana

BAL 078 MM

fórum mundial

de educação

fòrum mundial d'educació

ANNEX II

Declaració final del FÒRUM CONTINENTAL SOBRE EDUCACIÓ

Segona Cimera dels Pobles d'Amèrica
Quebec, 17 i 18 d'abril del 2001

Estem reunits, en el marc del Fòrum Continental sobre Educació de la segona Cimera dels Pobles d'Amèrica, representant milions de persones que estan o han estat compromeses a diari amb l'educació. Som docents, personal professional i de suport, professors i professores, representants d'organitzacions comunitàries i no governamentals, sindicalistes i estudiants. Estem compromesos quotidianament amb el desenvolupament dels nins i nines, dels joves i dels adults així com amb el desenvolupament sostenible de les nostres comunitats en el seu conjunt.

Creiem que les polítiques socials i educatives de les Amèriques han de basar-se en orientacions distintes a les actuals.

1. Defensem la sobirania nacional en matèria d'educació i el dret a l'autodeterminació dels pobles, sense ingerències exteriors.

2. Creiem que és urgent que es prenguin mesures concretes per eliminar la pobresa i la misèria que sofreixen més de cent milions de nines i nins. Creiem que és necessari un model de desenvolupament sostenible, basat en la justa distribució de la riquesa, ja que aquest model pot permetre a tots i totes viure dignament i gaudir d'oportunitats que afavoreixin la seva realització plena. Rebutgem i denunciem les polítiques actuals, particularment les polítiques neoliberals, que augmenten les desigualtats entre les nacions del continent i dins de cada una d'elles. Ens sentim indignats per aquesta situació. És hora ja que cessi el malbaratament humà conseqüència, entre altres coses, de la violència, de la injustícia i de la deterioració del medi ambient.

3. Constatem, a partir de la nostra experiència i reflexió col·lectives, que ni les polítiques

educatives nacionals ni les inversions són a l'altura de les dificultats existents ni dels compromisos subscrits pels caps d'Estat del continent a Santiago de Xile el 1998. L'accessibilitat als distints nivells d'educació creix, però sense aconseguir l'èxit escolar i la qualitat educativa, les desigualtats persisteixen i fins i tot augmenten, l'analfabetisme retrocedeix tímidament, les condicions d'ensenyança, de treball i d'aprenentatge es deterioren.

4. Tenim la convicció que, en matèria educativa, s'ha d'actuar millor i de manera diferent. Les solucions exigeixen una acció col·lectiva de tots els membres de la societat. Afirmem que els nostres sistemes educatius necessiten importants transformacions democràtiques. Així mateix, continuem treballant responsablement i en solidaritat, a través de les nostres organitzacions, per canvis que responguin a les necessitats i al benestar dels nostres pobles.

5. Afirmem que l'educació és un dret social universal fonamental que comprèn no sols la formació general sinó també la formació professional o tècnica. Aquest dret s'ha d'assegurar per mitjà d'un servei públic finançat i sota responsa-

bilitat de l'Estat. Per tant, combatrem solidàriament les polítiques autoritàries i mercantils dominants en molts llocs del continent i que condueixen a una privatització creixent de l'educació.

6. L'educació no és una mercaderia que ha de servir per a enriquir a les empreses, els alumnes no són productes, els pares i les mares de família i els estudiants no són consumidors d'educació i les treballadores i treballadors de l'educació no són simples dispensadors de serveis.

Ens oposem enèrgicament que l'educació s'inclougui en els acords sobre la liberalització del comerç dels serveis, incloent en això l'Àrea de Lliure Comerç de les Amèriques. Ens oposem també a la comercialització de l'educació, a l'ús en educació d'un discurs mercantil i a l'intent d'imposar com paràmetre la relació cost-benefici.

7. Proclamem que una educació íntegra de qualitat ha de formar persones lliures i crítiques, ciutadanes i ciutadans actius i compromesos, respectuosos de la diversitat i dels drets humans, oberts al món, preocupats per l'esdevenidor del planeta i el desenvolupament durador i amb una comprensió crítica de la mundialització. Aquesta educació ha de formar dones i homes preparats per a la vida, per al món del treball, per a aprendre contínuament, en comptes de formar-los específicament per a una ocupació determinada.

Docents i no docents manifestant-se pels carrers de Porto Alegre

justícia social i d'emancipació de les persones al llarg de tota la seva vida. Una educació que promou la igualtat entre les dones i els homes, sigui quin sigui el seu origen ètnic, la seva orientació sexual, les seves creences o opcions filosòfiques i la seva capacitat d'aprenentatge. Una educació que formi éssers humans que prefereixin la col·laboració i la solidaritat a la competència sense límits, que cerquin la pau, la resolució justa i pacífica dels conflictes i s'oposin a la violència i a la militarització.

10. Lluitem per una educació pública, gratuïta i de qualitat que sigui plenament accessible en tots els àmbits i durant tota la vida. Estem convençuts que una educació obligatòria i de qualitat per a totes i tots, joves i adults, hauria de constar d'un mínim d'onze anys. Rebutgem el lema que proclama que "l'èxit de la majoria és sinònim de mediocritat". Afirmem, al contrari, que no pot aconseguir-se una educació de qualitat

Rebutgem i denunciem les polítiques actuals, particularment les polítiques neoliberals, que augmenten les desigualtats entre les nacions del continent i dins de cada una d'elles. És hora ja que cessi el malbaratament humà conseqüència, entre altres coses, de la violència, de la injustícia i de la deterioració del medi ambient.

8. Afirmem que la formació de base, la formació professional o tècnica i la formació superior han de tenir en compte les qüestions de seguretat alimentària, d'agricultura duradora, de desenvolupament energètic durador i de protecció del medi ambient així com les relatives als drets humans, a la democràcia, a les relacions interculturals, al consum responsable i al comerç equitatiu, amb vista a un futur viable.

9. També defensem una educació de qualitat per a totes i tots, que sigui un instrument de

sense democratització i sense eliminació de les desigualtats.

11. Desitgem combatre el racisme, l'exclusió i la marginació de què són víctimes especialment les i els alumnes de les comunitats negres i autòctones. Afirmem que els alumnes discapacitats o amb dificultats d'adaptació o d'aprenentatge, els infants del carrer, treballadors o itinerants, els infants víctimes de la guerra han de tenir accés a serveis particulars que assegurin la

seva escolarització. Exigim que es posi una atenció especial a l'ensenyança rural i al respecte de la cultura pagesa.

12. Compartim una visió de l'educació d'adults que garanteixi el dret a l'educació pública per al conjunt de la població adulta. Així mateix, exhortem els Governos a què creïn les condicions per a una cultura de l'educació al llarg de la vida d'una persona, que multipliqui les ocasions d'aprendre en el mitjà de vida i de treball de la

cions escolars (biblioteques, personal especialitzat, etc.) així com l'aportació educativa d'altres institucions (biblioteques públiques, ràdios i televisions educatives). En aquest àmbit, reconeixem la contribució i la competència de les persones que treballen en els camps de l'educació popular i de l'acció comunitària.

16. Afirmem que es necessita una ensenyança superior pública, gratuïta i de qualitat que respecti la llibertat acadèmica i l'autonomia

Desitgem combatre el racisme, l'exclusió i la marginació de què són víctimes especialment les i els alumnes de les comunitats negres i autòctones. Afirmem que els alumnes discapacitats o amb dificultats d'adaptació o d'aprenentatge, els infants del carrer, treballadors o itinerants, els infants víctimes de la guerra han de tenir accés a serveis particulars que assegurin la seva escolarització.

població adulta.

13. Ens oposem a una concepció de la qualitat estretament definida a partir de proves estandarditzades que redueixen la missió de l'educació al que es pot mesurar amb facilitat i que no tenen en compte les necessitats particulars dels alumnes. Exigim la desaparició d'aquests proves que s'empren com un instrument d'exclusió.

14. Volem continuar aportant a l'elaboració de models i plantejaments pedagògics que parteixen de l'experiència de les persones, que responguin a les necessitats socials, econòmiques i culturals dels nostres pobles, que tractin de reduir el fracàs, la deserció i l'exclusió escolars. Estem a favor d'una gestió democràtica de l'educació, a tots els nivells i a totes les institucions, una gestió basada en la participació del personal, dels alumnes i de la col·lectivitat.

15. Reconeixem la importància dels serveis de suport a l'acció educativa a les institu-

institucional i que garanteixi que la investigació estigui al servei del desenvolupament de la societat i no subordinada a les necessitats i impositcions de les empreses privades.

17. Creiem en una educació que respecti les opcions religioses i filosòfiques, el dret a la laïcitat, a la llibertat de consciència i el dret a la igualtat.

18. Donem suport a la lluita de les nacions autòctones i dels pobles indígenes que reivindiquen un control de les seves institucions educatives per a assegurar el respecte i el foment de la seva llengua, cultura i patrimoni i d'una educació que valori i difongui la diversitat ètnica, així com la pluralitat cultural i lingüística. L'educació pública ha d'incloure la història i la cultura d'aquests pobles i el personal ha de rebre la formació adequada per a això.

19. Reconeixem la importància que té per a les comunitats lingüístiques nacionals minoritàries exercir el control de les seves institucions educatives per aconseguir la difusió i el foment de la seva llengua i cultura.

20. Exigim que es respectin els drets sindicals, entre ells el dret a la negociació col·lectiva. Seguirem lluitant per una autèntica

professionalització del personal educatiu, perquè obtengui un salari just en reconeixement de la importància del seu treball, un salari que li permeti viure dignament, i perquè aconseguixi unes condicions de jubilació adequades. També seguirem lluitant perquè millorin les condicions de treball, d'ensenyança i d'aprenentatge. Així mateix reivindiquem normes d'higiene i seguretat que garanteixin la protecció adequada del personal i de l'alumnat i que es concretin en un codi de salut per a l'educació pública.

21. Denunciem la situació de desigualtat que viuen les dones, que són majoria entre el personal educatiu. Han de gaudir de mesures de protecció adequades per a la maternitat; ens comprometem a lluitar perquè les seves condicions d'ocupació i de treball siguin iguals a les dels seus col·legues masculins.

22. Sostenim que els canvis necessaris per a una educació democràtica exigeixen una sòlida formació inicial del personal educatiu així com una formació contínua gratuïta i a l'abast de totes i tots.

23. Reconeixem la importància d'una utilització eficaç de les noves tecnologies de la informació i comunicació per a fins educatius que responguin a les necessitats i a les prioritats de les comunitats i no als interessos mercantils. Donam suport a la creació de xarxes que afavoreixin l'intercanvi de coneixements i la difusió d'una cultura del treball en col·laboració. No obstant, desitgem assenyalar els riscos lligats a una utilització limitada d'aquestes tecnologies o d'una utilització que no respecti la sobirania nacional en l'àmbit de l'educació i ens oposem a un ús de l'educació virtual i a distància que substitueixi una educació directa i de qualitat.

Reconeixem la importància d'una utilització eficaç de les noves tecnologies de la informació i comunicació per a fins educatius que responguin a les necessitats i a les prioritats de les comunitats i no als interessos mercantils

24. Per assegurar un finançament adequat i just de l'educació pública, exigim la cancel·lació del deute extern il·legítim dels països de les Amèriques, el cessament de les polítiques d'ajust estructural, un augment de l'ajuda incondicional al desenvolupament de l'educació i l'adopció d'un impost sobre les transaccions financeres.

25. Ens comprometem a fer créixer la solidaritat continental en educació per mitjà de:

a) La col·laboració amb les organitzacions regionals que treballen en aquest àmbit i el suport

al pla d'acció adjunt a aquesta declaració.

b) L'enfortiment, en col·laboració amb les organitzacions sindicals i populars, i amb les organitzacions que representen les mares i els pares de família i les i els estudiants de cada un dels nostres països, d'un vast moviment a favor d'una educació pública de qualitat per a tothom.

c) La participació en l'elaboració, seguiment i avaluació de les polítiques educatives.

d) El suport de la integració a l'ensenyança dels principis i valors de l'educació per a la viabilitat.

26. Recordem als caps d'Estat de les Amèriques la urgència de respectar els compromisos que van subscriure el 1990 a Jomtien amb motiu de la Conferència Mundial sobre Educació per a Tots, que posteriorment van ser reafirmats a Dakar a l'abril del 2000 durant el Fòrum Mundial sobre Educació.

Els recordem també els compromisos subscrits el 1998 a Santiago, sobre les mesures que havien de prendre's per assegurar un creixent accés a l'educació i a l'èxit escolar, l'eliminació de l'analfabetisme i la dràstica reducció de les desigualtats.

Per aconseguir aquests objectius, exigim dels caps d'Estat que:

a) Rebutgin que s'inclogui l'educació a cap acord sobre el comerç dels serveis, incloent en això l'Àrea de Lliure Comerç de les Amèriques.

b) Augmentin al menys al 8 % del PIB la part de la riquesa col·lectiva destinada a l'educació pública.

c) Redueixin els pressuposts dedicats a despeses militars i que reinverteixin els pressuposts en els programes socials, particularment, en l'educació.

d) Es dotin d'un pla triennal d'inversions basat

en objectius precisos d'alfabetització, escolarització, augment de l'accés i èxit i en objectius de reducció de les desigualtats, amb una atenció molt particular a la situació de les nines i dones.

e) Creïn, millorin i reforcin els serveis als nins i nines més petits, principalment els serveis de salut, els de guarderies educatives i facin obligatòria i gratuïta l'educació infantil a nines i nins de 4 i 5 anys.

f) Elaborin i posin en pràctica, de comú acord amb la societat civil, programes d'acció en pro

d'una major justícia social, sobretot per mitjà d'assistència als nins i nines i a les famílies per reduir les desigualtats.

g) Facin que es respectin totes les declaracions, pactes i convenis que hagin signat, particularment la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets dels Infants, sobretot pel que fa a l'eliminació del treball infantil.

h) Adoptin les mesures necessàries per alfabetitzar i escolaritzar els nins i nines i els adults subescolaritzats, en estreta col·laboració amb les organitzacions educatives i sindicals.

i) Assegurin un accés igualitari i complet a un ensenyament superior de qualitat.

j) Atorguin un finançament adequat de la investigació en educació superior, que garanteixi la seva autonomia.

k) S'assegurin que les reformes educatives responguin a les necessitats dels pobles i de les poblacions més desfavorides i siguin acordades amb la participació de les organitzacions sindicals i de les persones a qui afectin.

l) Fomentin els mitjans de comunicació de la col·lectivitat amb una orientació cultural i educativa i eliminin les restriccions per al seu desenvolupament.

m) Posin fi a la privatització actual de l'educació.

27. Per acabar, volem reafirmar amb força que l'educació és un dret, no un privilegi. La democràcia a què aspirem està feta d'igualtat, llibertat i solidaritat per a tots i totes. Es basa en la dignitat de la persona, en bones condicions de vida, en el respecte dels drets polítics, econòmics, culturals i socials de totes i tots.

PLA D'ACCIÓ

A fi d'assegurar-se que s'aconsegueixin els objectius de la declaració conjunta adoptada per les i els participants en el Fòrum Continental sobre Educació, celebrat en el marc de la segona Cimera dels Pobles d'Amèrica, s'acorda que les organitzacions amfitriones cerquin els recursos financers necessaris per crear una Secretaria provisional que, amb la col·laboració de les organitzacions regionals i mundials existents que ofereixin una representació de les distintes formes d'ensenyança

que podria:

A. Donar curs al Fòrum Continental per mitjà de la difusió de les intervencions dels conferencians convidats, així com del document de base i de la declaració conjunta adoptada pel Fòrum.

B. Supervisar els compromisos subscrits pels caps d'Estat quant a educació durant les Cimeres de les Amèriques de Santiago (1998) i de Quebec (2001), així com els treballs sobre educació que es realitzin sota la direcció dels ministres d'Educació del continent o de les organitzacions habilitades per ells, principalment pel que fa als projectes d'indicadors continentals d'educació i d'avaluació de l'educació i comunicar els resultats.

C. Reunir, amb la col·laboració de les organitzacions sindicals nacionals i regionals i de les organitzacions no governamentals, la documentació relativa a les mesures que adoptin els distints països del continent amb motiu del pla d'acció de la Cimera de les Amèriques, i difondre-la.

D. Donar continuïtat a les accions i estratègies organitzatives per a sostenir l'ensenyament públic com a dret de les persones i dels pobles i fomentar aquesta ensenyament com una alternativa superior a la privatització i a la comercialització.

E. Considerar la possibilitat d'una acció concertada destinada a exigir als caps d'Estat que excloguin l'educació dels acords de lliure comerç.

Les i els participants del Fòrum es comprometen a:

- Col·laborar en el compliment d'aquest pla d'acció i difondre de la manera més àmplia possible la declaració conjunta amb fins informatius, formatius i educatius.
- Afavorir la participació en el Fòrum sobre Educació del Fòrum Social Mundial que se celebrarà a Porto Alegre a principis de l'any 2002.

També s'acorda:

- Difondre els documents discutits durant el Fòrum Continental sobre Educació als participants de la tercera Cimera de les Amèriques així com als ministres d'Educació de les Amèriques.

- Convidar els sindicats i organitzacions socials que participin a la campanya de defensa de l'educació pública a cada un dels països de les Amèriques.

- Sol·licitar a l'Aliança Social Continental que convoqui una altra Cimera dels Pobles coincidint amb la pròxima Cimera de les Amèriques.

PROGRAMA DE SOLIDARITAT I COOPERACIÓ

Necessitam persones cooperadores en programes de solidaritat amb països de Centreamèrica.

Qui estigui interessat a anar, l'estiu del 2001, a organitzar tallers i cursos de formació docent a Guatemala i a Hondures ho pot comunicar a l'STEI-i per tal de poder preparar aquest viatge de cooperació, mitjançant reunions informatives, xerrades d'orientació, curssets de formació per al desenvolupament.....

Dia 14 de febrer, a les 18 hores, hi haurà la primera xerrada informativa a l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics i després es farà el curs de cooperació per al desenvolupament (30h.). Haver fet aquest curs és requisit indispensable per poder anar de cooperador/a a aquests països.

Les tasques concretes d'alguns d'aquests tallers són:

- s'ha de muntar una aula itinerant d'informàtica i necessitam tècnics per dur-ho a terme.
- s'ha de treballar l'educació en valors col·laborant amb el Defensor del Poble.
- s'ha de treballar amb alumnat.

El nombre màxim de persones que podran participar en aquests programes és 30.

Podeu enviar les vostres dades per fax o correu electrònic a l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics i ens posarem en contacte amb vosaltres.

DADES PERSONALS

Llinatges i Nom:
NIF:
Adreça:
CP i Localitat:
Telèfon:

DADES PROFESSIONALS

Lloc de treball:
Adreça:
CP i Localitat:
Telèfon:

A quin país t'interessa anar de cooperador/a?:
Quin curs o seminari vols impartir?:

Escola de Formació en Mitjans Didàctics
 Carrer Marià Canals, 13 - 07005 Palma
 Telèfon 971 91 00 60
 Fax 971 91 00 61
 E-MAIL:escola.mitjans@stei-i.org

PARTICIPACIÓ CIUTADANA

Mallorca

Recull d'algunes trobades del col·lectiu
Fòrum Ciutadà de Palma

Abril - juliol 2001

El Fòrum Ciutadà de Palma es reuneix cada primer dimarts de mes (si és festiu, el segon dimarts), de 20 a 22 h, a Ciutat, al Casal d'Entitats Ciutadanes, del carrer Montenegro, 8, primer pis. Les reunions són obertes a tothom.

1. PENSAR GLOBALMENT, ACTUAR LOCALMENT

La problemàtica creada per la globalització ens afecta, ens preocupa i també ens interessa. Però hem de veure aquesta globalització des de la realitat i les perspectives concretes de Mallorca, amb la finalitat de ser eficients i poder actuar en els aspectes que ens puguin afectar. El dia a dia de la nostra gent està molt lligat al procés globalitzador. Cal tenir clar quin és el paper que ens pertoca a cada un i a cada una de nosaltres si volem canvis dins

condicionades per dinàmiques i objectius només interns. A la nostra illa, malauradament, no hi ha encara un moviment social vertebrat ni tampoc un teixit associatiu que mostri un projecte de societat prou coherent i convincent. Possiblement caldrà precisar novament què és una democràcia, no quedant-nos en el concepte, sinó arrelant en la forma de vida social que exigeix. Les activitats diàries són importants i afavoreixen la presència en la vida política però, si no tenim clara la fita on anam, creman moltes energies i molta gent es desanima; llavors els resultats són també socialment escassos. La lògica del què feim i del per què ho feim és important per a aquest esforç. Hem de teoritzar i, sense por, hem de fer pública la denúncia i també les anàlisis, reflexions comunes i propostes. Malauradament les úniques teories que avui tenim

A la nostra illa, malauradament, no hi ha encara un moviment social vertebrat ni tampoc un teixit associatiu que mostri un projecte de societat prou coherent i convincent. Possiblement caldrà precisar novament què és una democràcia, no quedant-nos en el concepte, sinó arrelant en la forma de vida social que exigeix

una societat democràtica que, avui per avui, es fonamenta quasi únicament en el vot emès cada quatre anys. Si a més volem una democràcia participativa, l'hem de treballar des de les associacions socials que tenim i en les quals participam. A Mallorca tenim una societat civil mal estructurada perquè hi ha moltes associacions però amb poca participació. Les organitzacions, avui, es troben generalment massa marcades per les peculiaritats del seu caràcter local i solen estar excessivament

són les que mostren els partits. Tal volta oblidam que el mateix poble, amb el seu esforç, construeix unes fites molt importants. Per tot això, cal valorar dignament les petites contribucions, que aquí i allí constantment ja es fan, per a la construcció de la utopia ciutadana.

Ens pot unir un esperit positiu i també la convicció que moltes coses no funcionen al nostre país, on el ciutadà comú no disposa de mecanismes prou adequats per expressar-se i poder aportar les seves iniciatives. Per això cal construir espais vàlids. "Un

altre món es possible" s'afirmà clarament i unànimement al Fòrum Social Mundial celebrat el passat mes de gener a la ciutat de Porto Alegre, al Brasil. Quin món volem conjuntament construir? Quin món ens agradaria deixar als nostres néts? Amb iniciatives locals ciutadanes podem contribuir a la construcció d'una proposta alternativa de democràcia, a una manifestació nova de fer les coses, a una expressió sensible de la població i a una participació política amb més convicció i responsabilitat.

Alegre.

(Fòrum Ciutadà. Resum de la trobada del mes d'abril, enviada a la premsa i no publicada)

La participació és un dret bàsic de la persona. És el dret d'estar present en una posició igualitària en tot allò que afecta l'autogovern de la pròpia vida: en la dimensió constructiva, en l'execució de les coses, en l'avaluació del fets, en la rectificació dels camins...

Però la iniciativa d'aprofundir en la democràcia ha de néixer d'una actitud constructiva de totes les persones participants en la renovació ciutadana. Ha d'implicar tothom, tot evitant que només unes poques persones defineixin, condueixin i assenyalin el que cal fer, perquè tothom s'hi pot comprometre. Cada persona, d'acord amb la seva realitat, farà el que consideri vàlid per al procés de regeneració política i ciutadana. No ens ha de fer por arribar al debat polític, sempre des del nostre entorn social concret i pensant en tota la societat. El procés ha de ser obert i plural; no serà només teòric; mai serà imposat. Els punts de fons que hem de tractar no són nous; cal assegurar-ne, però, les fites i la metodologia. Cercarem objectius clars, senzills i factibles i ens servirà d'exemple l'experiència de la ciutat de Porto Alegre, al Brasil, on les despeses en inversions municipals són utilitzades com un mecanisme de creixement de la dinàmica social. Allí la participació ciutadana intervé eficaçment per distribuir equitativament el pressupost econòmic de la pròpia ciutat. No es tracta de copiar perquè sí experiències d'altres llocs, però podem reflexionar - per començar - en el que aquestes experiències representen per a la renovació de la vida participativa i dinàmica d'aquella gent. Vet aquí una forma possible de proposta democràtica, altament política, que la nostra ciutadania pot entendre molt bé. Una altra cosa serà la reacció que puguin manifestar diferents partits polítics. Per a un procés de creixement reclamam, doncs, reflexió, anàlisi i millor aplicació d'aquestes tres punts concrets: democràcia social, participació ciutadana i experiències concretes de participació, especialment del pressupost ("orçamento", en portuguès) participatiu de Porto

2. QUÈ ÉS LA PARTICIPACIÓ. CONDICIONS I LÍMITS

Què és la participació? *Procurant una comunitat ciutadana activa.* La participació és un dret bàsic de la persona. És el dret d'estar present en una posició igualitària en tot allò que afecta l'autogovern de la pròpia vida: en la dimensió constructiva, en l'execució de les coses, en l'avaluació del fets, en la rectificació dels camins... Participar és mantenir una actitud lliure on las coses que cal fer s'assumeixen per voluntat pròpia i sense que ningú ho hagi d'obligar. La participació és inherent a cada persona com una actitud generosa i, a la vegada, interessada, en la recerca de valors i de models socials. Aquesta actitud suposa que cada persona assumeixi la tasca que li pertany, d'acord al seu tarannà, a la realitat de l'entorn i sobretot sense deixar-se substituir.

La participació suposa assumir la pròpia vida en tots els sentits, quotidians i extraordinaris, compartint, a més, el "govern" dels aspectes comuns que identifiquen la vida social, on els criteris de l'acció se sustenten en el que viuen i pensen els afectats. La participació, per tant, és una eina fonamental en la construcció d'una societat en equilibri, més justa, més participativa i, per tant, més democràtica.

Condicions per participar. *En una comunitat amb forta influència de passivitat.* És necessari desmitificar l'expressió "participar" tot donant-li el sentit social que la identifica i la dimensió política inherent procurant que deixi de ser una paraula buida i sense identitat en els discursos polítics. És també necessari trencar amb el conformisme personal i amb la passivitat col·lectiva. La participa-

ció ha de ser una conducta entre iguals que, des de la llibertat, construeixen un projecte comú. Perquè la participació pugui realitzar-se d'igual a igual, cal viure-la en la solidaritat més propera, però amb sentit d'importància universal i, vèncer els obstacles que ho impedeixen.

La participació de la ciutadania necessita de la informació per desenvolupar la cultura de ser positius en la societat que formam i que ens pertany, sempre en perspectiva de la societat que volem. La manipulació (o la censura) en la informació limita, als ciutadans i ciutadanes, les possibilitats de ser gestors protagonistes del present i per tant constructors del futur. La informació s'ha d'exigir amb

vida; també el llenguatge del silenci forma part d'una comunicació que, encara que no ho sembli, és de naturalesa activa i moltes vegades altament crítica. Pot ser que manquin els moments i els espais que afavoreixen escoltar els propis silencis i escoltar el silenci dels altres.

Límits de la participació. *Des de la perspectiva de la utopia.* La participació ciutadana en la gestió pública no té límits en sí mateixa. Els límits possibles són les amenaces i els riscos que l'aguaiten; són aquells comportaments que neguen la participació i que tendeixen a ocupar l'espai que correspon a cada persona i a la mateixa societat. Ningú

Des de la infància, a l'escola, no s'educa prou a saber participar. Cal doncs reforçar l'àmbit educatiu ..., incrementar i enfortir les associacions, els col·lectius, els moviments socials i recolzar les xarxes, tot fomentant de forma conjunta l'anàlisi i la coordinació de tasques encaminades al comú, destacant la dimensió local: el barri, el poble o la ciutat; sense oblidar la dimensió global.

llenguatge proper i entenedor el qual, a la vegada, permeti comunicar i debatre en la participació. Així, doncs, el procediment no és esperar que les coses passin; s'ha de propiciar espais on exterioritzar el pensament i, des de la riquesa de la pluralitat, amb observacions i nivells diferents, cal pretendre la convivència social en las comunitats. Aquests nivells han de ser espais oberts on l'intercanvi dels fets i l'expressió de les opinions siguin socialitzades.

Avui en aquest país sembla que la participació no és un valor important. Des de la infància, a l'escola, no s'educa prou a saber participar. Cal doncs reforçar l'àmbit educatiu treballant cap a un canvi per a una societat fonamentada en l'ètica i on els principis de justícia per a tots i els valors humans siguin presents. Per aconseguir aquests canvis i gaudir d'una participació activa dels ciutadans i ciutadanes és determinant organitzar-se, incrementar i enfortir les associacions, els col·lectius, els moviments socials i recolzar les xarxes, tot fomentant de forma conjunta l'anàlisi i la coordinació de tasques encaminades al comú, destacant la dimensió local: el barri, el poble o la ciutat; sense oblidar la dimensió global.

Seria bo que les entitats públiques que dirigeixen la societat destacassin la participació ciutadana en las gestions de govern. Encara que això succeís mancaria que la ciutadania també ho volgués i es comprometés a fer-ho tot5 acceptant els seus deures corresponents. Tot llenguatge té un lloc a la

no ha de substituir una altra persona, ni les institucions o les entitats no han de substituir els ciutadans. Els elements que condicionen o limiten a la ciutadania la possibilitat de participar, a ple dret, en aquells assumptes que li pertanyen, han de ser vençuts, prenent consciència de no ser substituïts (encara que fos en nom de la facultat de representar) sense oblidar que la sobirania de la democràcia resideix en el poble.

De forma genèrica es podria distingir entre els límits que els individus tendeixen a presentar com a justificació (falta de motivació, caràcter individual, falta de formació, etc.), i aquells que procedeixen de fora (pressions, manipulació, contaminació informativa, etc.). Els únics límits admissibles en la participació de la ciutadania en una societat realment democràtica, haurien de ser aquells que impedeixen la possibilitat d'aplicar els principis d'una societat justa i solidàriament compromesa, a nivell global i local. La participació social per la seva integritat ha de reconèixer les minories i respectar-les.

(Resum de la reunió de dia 8 de maig de 2001)

3. QUIN TIPUS DE PARTICIPACIÓ TENIM. CARACTERÍSTIQUES DE LES DIFERENTS PARTICIPACIONS: SINDICAL, POLÍTICA, VEÏNAL, CULTURAL ...

Quin tipus de participació tenim.

Amb enllaç d'alguns punts plantejats el mes de maig es constata que participar és un aprenentatge i que no ens han a fer-ho. A més, cal dir que la participació exigeix prendre consciència de la realitat social. Sense aquesta presa de consciència no hi pot haver vertadera participació que és la unió d'esforços dirigits a la consecució del bé comú. La participació és el vehicle d'expressió de la societat civil.

Les institucions, en general, no tenen interès en la participació de la gent; els basta que el poble vagi a votar. Essent que al nostre país la democràcia és jove, no hi ha encara una tradició moderna participativa. Actualment la democràcia formal és només una aparença perquè no hi ha elements de control dels ciutadans sobre les institucions. I la gent no troba la utilitat de participar, ja que no té possibilitats de decidir sobre el que l'afecta. Així i tot, hi ha multitud d'organitzacions on es pot participar, encara que sovint la participació que es pot fer es troba fortament condicionada per objectius molt concrets o particulars. La forma més ferma de poder participar és actualment en el camp ideològic.

Característiques de les diferents participacions: sindical, política, veïnal, cultural ...

L'excessiu protagonisme o interès pel liderat fan proliferar les organitzacions. Molta gent s'afilia encara als sindicats, però no hi participa gaire. Es fan festes a moltes associacions de veïns, però els seus barris s'estan degradant. La manca de recursos fa que moltes persones tenguin por a participar.

Dins les organitzacions es veuen diferents nivells de participació, però dissortadament és cada vegada més freqüent que la participació es redueix a pagar una quota. També es constata que dins moltes organitzacions són unes mateixes persones les que prenen sempre les decisions que afecten a tota l'organització. Costa treballar en grup i tant la comoditat com la manca d'autoestima fan que la

Contactes amb al Fòrum Ciutadà de Palma:

telèfon: 971 716 207 (Pilar),

correus electrònics: alseca@terra.es; canxiscos@foravila.org; guiramis@teleline.es; Jauvil@terra.es; Malocor@terra.es; xisco@foravila.org

Algunes adreces d'interès

Fòrum Social Mundial .....www.forumsocialmundial.org.br
Lluita per la globalització humana www.portoalegre2002.net
Fòrum Mundial d'Educació .....www.forummundialdeeducacao.com.org
Fòrum Mundial de Xarxes .....www.ubuntu.upc.es
Aliança per un Món Responsable i Solidari .....www.echo.org
.....alliance@forums.alliance21.org
NOVA, Centre Innovació Social .....www.novacis.org
.....novacis@novacis.org
Democratitzar Radicalment la Democ. ....www.budget-participatif.org
.....Jb.picheral@netinfo.fr
Informació Social (castellà i alemany) .....www.varela.de
Informació Social .....www.rebellion.org
Confederació d'ONG .....www.pangea.org
Conferència de Pau (País Basc) .....www.elkarri.org
ATTAC, Control Democràtic del Mercat ..attac_mallorca@yahoo.es
.....journal@attac.org
Xarxa Drets Humans i Desenvolupament .....www.oneworld.net
.....www.oneworld.net/cat
VECAM, Observació Social .....www.vecam.org
.....fsultan@vecam.org
Xarxa de Joves per la Ciutadania .....www.fragmentsdumonde.org
.....fragmentsdumonde@injep.fr
EFIP, Formació i Informació, Veneçuela .....www.hispavista.com
.....efip@reacciun.ve
Alliberament Nacional Zapatista .....www.ezln.org
Fòrum Cívic Europeu .....Pigeonnier3@wanadoo.fr
.....treynas@wanadoo.fr
Carta de la Terra .....www.earthcharter.org
.....www.unescocat.org

TRADUCCIONS: .....www.trans.voila.fr/textrad
.....www.systransoft.com
.....www.world.altavista.com

participació no sigui prou activa. Hi ha excés de participació passiva, aquella que no agafa compromisos. A les noves associacions, i també a les antigues, els costa molt globalitzar els objectius. La política es troba sense prestigi com a forma de participació. Es constata que l'ajuda desinteressada és present dins la societat perquè hi ha gran nombre de gent voluntària i d'ONG, però mai no s'arriba a l'arrel dels problemes, els quals no es resolten convenientment per a tothom. La realitat social actual farà canviar la participació a causa de la globalització. Dins el grups que actuen manca una renovació que fomenti la vertadera participació. Si la gent participàs activament, tendríem una altra societat. Ara bé, la gent participarà quan veurà la utilitat de la seva participació

(Resum de la reunió de dia 5 de juny de 2001)

4. PER QUÈ UN PRESSUPOST PARTICIPATIU? ANÀLISI DE LA PARTICIPACIÓ LOCAL

Quan l'any 1989, després de vint anys de dictadura, el Partit del treball assumí la direcció de l'ajuntament de la ciutat de Porto Alegre (1.300.000 habitants), Brasil, oferí canvis importants. Un d'ells fou democratitzar el pressupost municipal.

Quan l'any 1989, el Partit del Treball assumí la direcció de l'ajuntament de la ciutat de Porto Alegre oferí canvis importants. Un d'ells fou democratitzar el pressupost municipal. Per això es creà la pràctica del pressupost participatiu que des d'aleshores s'aplica cada any en aquella ciutat. L'administració proposa, executa i dóna comptes; els ciutadans presenten les necessitats, discuteixen i decideixen on invertir els diners municipals i segueixen tot el procés.

Poca gent sabia d'on venien i com eren gastats els diners públics. Les associacions de veïns reclamaven sistemes de participació en el govern de la ciutat. Per això es creà la pràctica del pressupost participatiu que des d'aleshores s'aplica cada any en aquella ciutat. Hi participen prop de mil entitats i més de trenta-cinc mil persones i s'ha transformat en una escola pràctica de democràcia. La discussió oberta dels problemes de cada carrer o barriada, els criteris igualitaris per a la utilització dels diners públics i l'ordre de prioritats estableixen una necessària cooperació entre l'administració municipal i els ciutadans. L'administració proposa, executa i dóna comptes; els ciutadans presenten les necessitats, discuteixen i decideixen on invertir els diners municipals i segueixen tot el procés. Així, doncs, el pressupost d'inversions (actualment prop del 17% del pressupost total) és decidit i controlat per la ciutadania.

Qualsevol persona de la ciutat pot participar en aquest procés que comença el mes de març de cada any i és desenvolupat durant tot el curs per a l'any següent. Es fan assemblees a cada barriada o districte. El govern dóna compte de les inversions de l'any anterior i ofereix les possibilitats i criteris per a l'any actual. Els delegats de barri són elegits: un per cada deu assistents a l'assemblea. Es fan reunions de districte i de temàtiques comunes: circulació i transports; organització i desenvolupament de la ciutat; salut i assistència social; educació, cultura i oci; desenvolupament econòmic i impostos. L'administració aporta informacions i propostes. Es crea una comissió de seguiment i es voten les directrius. Es fa una segona volta de reunions

plenàries per barriades i per temes. El govern presenta les possibilitats pressupostàries. Els districtes i comissions expressen prioritats i demandes. Es discuteixen les propostes i es procedeix a l'aprovaació definitiva. El govern municipal ratifica les propostes aprovades pels delegats populars i ofereix un pla d'inversions. Es procedeix a la seva execució, sempre controlada pels representants ciutadans. Aquest sistema de participació ciutadana

na s'aplica ara a tot l'estat de Rio Grande do Sul (5.000.000 habitants), on està la ciutat de Porto Alegre, i a altres deu estats i ciutats importants del Brasil. Ha rebut l'atenció i l'interès de molts països d'Europa, especialment de França i de Bèlgica. Algunes ciutats de Catalunya estudien també la seva aplicació progressiva.

Destaquen els següents aspectes positius de la participació ciutadana. El nombre de persones participants augmenta cada dia més; recentment es parla ja de 100.000 participants només a Porto Alegre. Els delegats elegits procedeixen cada dia més de les organitzacions de veïns i d'altres moviments socials. S'ha format una vertadera escola de ciutadania i de participació. S'hna eliminat el caciquisme i la corrupció. Té molt prestigi la figura de conseller (delegat) del Pressupost Participatiu i és un gran honor social haver-ho estat alguna vegada. També es fan crítiques negatives contra el Pressupost Participatiu. És una forma de prevenir i integrar les mobilitzacions de protesta ciutadana. Temes com l'educació, la sanitat i altres essencials han d'estar plenament coberts i no han d'entrar en un procés de discussió o conveniències. A més hi ha necessitats socials puntuals que no poden esperar tot el procés de formació del pressupost per ser convenientment ateses.

A la nostra terra ens trobam en un retard social considerable. A Palma els canals de participació ciutadana han retrocedit considerablement i solament es pot participar si es troba favoritisme en els governants municipals o quan aquests s'han d'enfrontar a la minsa pressió popular actual. No hi ha planificació, transparència, informació o control

suficients. Les veus discordants de les oficials no són, doncs, escoltades ni ateses. El vigent Reglament de Participació Ciutadana, amb la contribució de les entitats populars a les comissions informatives, seria una eina prou efectiva si hi hagués voluntat política d'escoltar i realitzar les demandes dels ciutadans. Tampoc no hi cap via de participació individual. A nivell d'Illes Balears els fòrums i juntes ciutadanes existents gairebé només tenen una funció informativa i s'hi descuida la necessària formació ciutadana i social dels participants. Hi ha una extensa i ampla tasca a fer.

(Resum de la reunió de dia 3 de juliol de 2001)

ANNEXOS

1. SIS AFIRMACIONS NO CONVENCIONALS SOBRE PARTICIPACIÓ

1. La participació dóna resultats molt positius

- Els seus resultats superen els que donen els sistemes burocràtics i paternalistes que van de dalt a baix.
- Ha de ser present en tot el desenvolupament d'un projecte; així augmenta la seva eficàcia, permet la iniciativa individual i col·lectiva i promou la distribució igualitària dels ingressos i l'accés als serveis comuns.
- Promou l'elevació de l'autoestima individual i col·lectiva.
- Es fonamenta en 1) reunions periòdiques de planificació i avaluació; 2) rotació de responsabilitats; 3) consens en la presa de decisions; 4) informació per a tothom; 5) disciplina i vigilància col·lectiva; 6) descentralització i integració; 7) espais de trobada.
- Cal no confondre-la amb possibles simulacions, consultes esporàdiques o opinions no tingudes en compte.
- Ha de ser coherent amb la història, la cultura i la idiosincràsia de la població.

2. La participació té avantatges

- Cal coordinar les tres fites de la participació: eficiència, equitat i sostenibilitat.
- La comunitat ha de ser la font més clara per detectar i ordenar les necessitats.
- El control social obligarà a la transparència permanent, significarà l'assegurança contra els desviaments i farà palesos els desenvolupaments

incorrectes.

- Per a un desenvolupament sostenible les persones interessades regiran la política i els seus plans.
- La participació potencia els grups desfavorits, fa créixer la confiança i contribueix a la seva articulació.

3. La participació ha de ser nucli de tota gerència

- Els canvis no arribaran només baratant persones; també calen transformacions estructurals.
- La gerència no pot recolzar-se en la projecció del passat ni en acurades planificacions a mig i llarg termini; ha de ser fortament adaptadora i tenir gran capacitat d'innovació. Cal crear "organitzacions intel·ligents", "que aprenen", amb un personal compromès que actua mitjançant equips de treball.
- El líder del passat era una persona que sabia manar; el líder del futur ha de saber preguntar.
- El líder necessita imprescindiblement de les altres persones. Cal no caure en la pràctica usual de les estructures jeràrquiques tradicionals que "maten" el qui diu la veritat.
- Cal organitzar l'estratègia del compromís involucrant de forma activa tots els participants.

4. La participació suposa vèncer resistències i interessos

- La participació significa un procés que exigeix profunds canvis socials, en contra de resultats immediats i sense costos.
- La participació supera conceptes de cost i benefici expressats només en termes econòmics i genera productes com són l'augment de l'autoestima i la confiança en les forces de la comunitat.
- La participació no és acceptada per la cultura formalista que es regeix per l'ordre, la jerarquia i una visió autoritària de l'organització.
- Els pobres són subestimats. Una comunitat pot tenir manca de recursos econòmics, però pot ser rica en capital social: valors compartits, cultura, tradicions, xarxes de solidaritat ...
- Sovint són ofertes a la gent promeses amples de participació per guanyar el seu recolzament; llavors les realitats són molt pobres: hi ha manipulació i clientelisme electoral.
- Les autoritats han de tenir ferma voluntat política de compartir el "seu poder" amb els seus constituents; sovint s'hi oposa un obstacle fonamental: manca de voluntat.

5. La participació reclama polítiques i estratègies adients

- Cal canviar la "democràcia passiva" per una "democràcia intel·ligent".
- Han de créixer polítiques que articulin estretament l'aspecte econòmic amb l'aspecte social i donin prioritat a agressives polítiques socials.

El Proyecto Spectrum

Col.lecció "Educación infantil y primaria".
MEC. Editorial Morata.
Madrid, 2001

El projecte Spectrum és un treball cooperatiu d'investigació i de desenvolupament curricular que ofereix un enfocament alternatiu del currículum i de l'avaluació de l'educació infantil i dels primers anys d'educació primària. Reconeix la importància de l'observació directa i minuciosa, així com el descobriment dels punts forts en què destaca cada estudiant i la seva utilització com a base d'un programa educatiu individualitzat. Són els següents volums:

Tom I. *Construir sobre las capacidades infantiles*

Tom II. *Actividades de aprendizaje en la educación infantil*

Tom III. *Manual de evaluación para la educación infantil.*

Butlleta de subscripció a *PISSARRA*¹

Nom i llinatges:.....

Tel:.....

Endereço:..... CP:.....

Població:.....

Se subscriu a **PISSARRA** al preu anual de **16 eur.** que abona mitjançant:

taló bancari o gir postal a nom de l'STEI-i.

□ càrrec al compte bancari²

(1) El afiliats i afiliades a l'STEI-i reben **PISSARRA** de franc

(2) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom de l'entitat:..... Adreça:.....

Localitat:..... CP:.....

ENTITAT	OFICINA	DC	COMPTE

Sr/Sra. Director/a:

Us deman que atengueu a partir d'aquesta data, i fins a nou avís, els rebuts que us presentarà el Sindicat de Treballadores i Treballadors de l'Ensenyament - Intersindical de les Illes (STEI-i) amb càrrec al compte indicat.

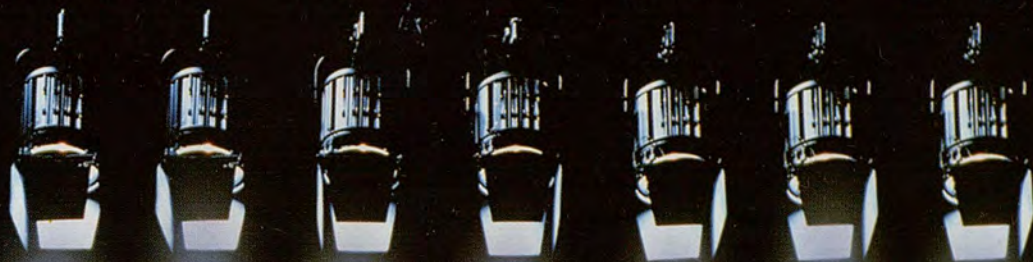
..... del .....

(Signatura)

PROJECTA'T A EUROPA

OBRIM MOLTES PORTES

BARCELONA

COPENHAGUEN

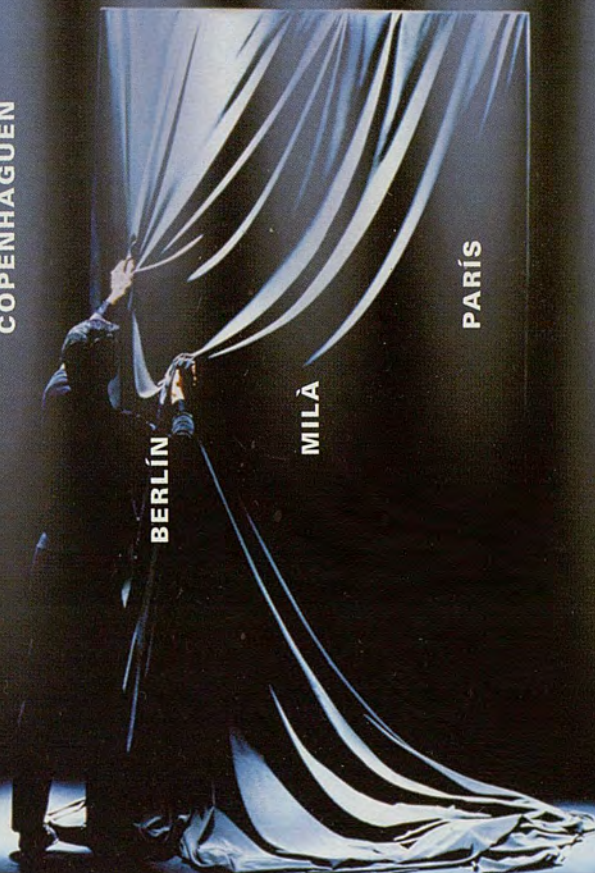
BERLÍN

MILÀ

PARÍS

LONDRES

BRUSSEL·LES

Barcelona: Espai Mallorca, carrer del Carme, 55. Tel.: 93 442 91 93. Fax: 93 329 81 25 • Berlin: Möllendorff-passage. Paul-Zobel Str. 8K. D-10367 Berlin. Tel.: +49 30 551 95 40. Fax: +49 30 554 89 105 • Brussel·les: C/O Patronat Català Pro Europa. 227, Rue de la Loi. B-1040 Bruxelles. Tel.: +32 2 231 03 30. Fax: +32 2 230 21 10 • Copenhaguen: Jernbanegade, 4 sidehuset.st tv. DK-1608 København V. Tel.: +45 33 91 80 80. Fax: +45 33 91 88 38 • Londres: 17, Fleet Street, 3rd. Floor. UK-London EC4Y 1AA. Tel.: +44 171 353 22 53. Fax: +44 171 353 11 66 • Milà: Via Montebello, 27. I-20121 Milano. Tel.: +39 02 29 00 46 41. Fax: +39 02 29 00 46 45 • París: 15, Rue du 4 Septembre. F-75002 Paris. Tel.: +33 1 42 60 40 42. Fax: +33 1 42 60 42 24

Gràcies al conveni entre el Govern de les Illes Balears i la Generalitat de Catalunya, es posen a la disposició dels artistes, intèrprets i creadors de les Illes Balears les oficines que el COPEC té obertes a les principals ciutats europees. Tant els artistes com els empresaris d'espectacles hi trobareu el suport, l'assessorament i la intermediació necessària per fer conèixer les vostres obres a Europa. Mostrau a l'exterior la nostra cultura.

COPEC
Cultura de Catalunya

CONSORCI PER AL FOMENT DE LA LLENGUA CATALANA I LA PROJECCIÓ EXTERIOR DE LA CULTURA DE LES ILLES BALEARS

Per a més informació: tel.: 971 176 267. Fax: 971 177 383
www.culturabalears.net • asanso@dgcultura.caib.es

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General de Cultura

Quatre illes,
un país
cap frontera

Programa *Hipotecario*

Un Préstec Hipotecari a interès variable
per a cada necessitat.

Plan
Prever Hogar

PER A LA COMPRA, CONSTRUCCIÓ,
REFORMA O REHABILITACIÓ DEL SEU
PRIMER HABITATGE.

Plan
Renove Hogar

SUBROGACIONS: PER A
MILLORAR LES CONDICIONS
DE LA SEVA HIPOTECA.

www.bancamarch.es

BANCA MARCH